

2022. évi programjaink:

febr. 26.

Faschingstour
mit Glühwein

Máj. 28.

Családi
kirándulás

Oktoberfest
/Plausch
+ Közgyűlés

okt. 8.

Konferencia **vagy**
Róka-hegyi kátlán
– nyilvános kóruspróba –
Soljanka-workshop

ápr. 23.

Szept. 10.

VII. Tókerülő

Szept. 17.

X. Andrásy
Flanieren

KÖZGYŰLÉS

Egyesületünk 2021. október 9-én tartotta éves közgyűlését. A Vezetőség és a Felügyelő Bizottság beszámolóját, valamint a 2020-as mérleget a korábban közzétettek szerint

Tagdíjbevételek: 659 766 Ft
 Kamat: 2 Ft
 Összbevétel: 659 768 Ft
 Összes költség: 499 248 Ft
 Képzett finanszírozási tartalék: 160 520 Ft
 Tagdíjfizető tagok száma: 77 fő

a közgyűlés elfogadta.

Köszönetét fejezte ki a lezárult ciklusban végzett munkájukért a tisztségviselőknek, különösen Sziviné Harsányi Luciának és Berg Mariann-nak, akik családi illetve egészségügyi okok miatt nem tudták vállalni a jelölést a következő ciklusra.

Helyükre a vezetőségbe Csépainé Seeman Ágnes – az egyesületi kórus lelke és karmestere valamint Surányi András – az Andrassy úti séták kezdeményezője és egy évtizede vezetője választottuk meg .

A közgyűlés továbbra is bizalmat szavazott Bornemissza Tamás elnöknek, Nagy Edit, Rudiné Kelemen Nóra, Szandi Kornélia és Korencsy Ottó vezetőségi tagoknak, valamint Márki Gábor, Wilhelm Gábor és Zsakay Gábor Felügyelő Bizottsági tagoknak.

A KÖZGYŰLÉS HATÁROZATA ÉRTELMÉBEN AZ EGYESÜLET A TOVÁBBIKBAN

A TAGDÍJFIZETÉST TAGJAITÓL BANKI UTALÁSSAL KÉRI,

A POSTAI (SÁRGA) CSEKKET- ANNAK MAGAS POSTAI/BANKI KÖLTSÉGEI MIATT – CSAK A TAG KIFEJEZETT KÉRÉSÉRE KÜLDÜNK.

Tevékenységünket, programjainkat a peremfeltételek által szabott lehetőségekhez kell illesztenünk. A második éve halasztott Konferencia időpontját szeretnénk, ha tagjaink továbbra is „egyesületi szombatként” jelölnék, ezért alternatívaként, szabadtéren, a Róka-hegyi katlanban is készülünk programmal. Minden programra – a kültériekre különösen – érvényes, hogy a honlapon frissítjük, az előírások és az időjárás változása szerint.

2022 PROGRAMOK MINDIG SZOMBATI NAPOKON:

febr. 26 – Faschingstour mit Glühwein ● április 23 –Konferencia vagy nyilvános kóruspróba a Róka-hegyi katlanban + Soljanka Workshop ● május 28 – Családi kirándulás ● szept. 10 – VII. Tókerülő ● szept. 17. – X. Andrassy Flanieren mit A.J. Surányi ● Okt. 8. – Oktoberfest/Plausch + Közgyűlés

A végleges időpontokat és az esetleges változásokat a honlapon tesszük közzé.

Az Absolventenzeitungból két számot tervezünk kiadni. A megváltozott körülmények között is szeretnénk programjainkat tovább vinni. Ehhez és új megoldásokhoz is várjuk társaink ötleteit és vállalásait!

Andrássy – Flanieren Teil. 9.

Gebäude – Menschen – Schicksale

Kedves Városjárók, Városnézők, Városlátók, – kurz und gut – DU-Andrássy úti Grasszálók és Flanngálók, noch kürzer und besser – Liebe, teure Kommilitonen!

Hányszor, de hányszor már koptattuk az Autómentes Napon a Radialstraße bitumenjét, lévén lassan már tiszteletbeli aszfaltbetyárok. A Kulturális Örökség Napja, Mobilitási Hét és az Autómentes Nap szentháromságát kvázi már megtörte a covid. Újfennt öleg sok autó okozott nem kis kakofóniát és bűzt, nem tudomást véve a tulajdonképpeni autómentességről. Legutóbbi, a 2020-as, covidos grasszálásunk, de mondjunk talán inkább szak-korzózást, az Opera környékén fajult egy igen érdekes mini-szimpóziummá, melyen nem is annyira a kicsit bulváros sztorikat hánytorgattuk fel, a boldog békeidők felső tízezerének botrányos erkölcséről, öngyilkairól, párbajairól, morganatikus házasságairól, hanem sokkal inkább az ok-okozatok hálójáról, a Monarchia-béli ki- és bevándorlásról, a Gründerzeit társadalmi felfoldulásáról, aminek maga az Andrássy út csupán egy jellemző lokációja és illusztrációja volt, stílusával, telekspekulációjával, a korzójával, kávéházaival és a kevésbé arisztokratikus mellékutcaival.

Radialstrasse – honnan hova vezetett és miért is kellett?

Nem nagyon alakult másként 2021-es tanulmányi sétánk. Ezen alkalommal sem valósult meg az autómentesség, tehát a körülmények nem voltak ideálisak egy hagyományosnak mondható „idegenvezetéshez”. A Gomperz, Sváb, Wahrmann, Lois, Kreische, Brüll, Weisz és Krausz paloták által adott történelmi szintér és az általuk sugárzott, megelevenedett Kiegyezés-kor és a kicsit negédesen hangzó „boldog békeidők” határozták meg a további programot. Magát a később Andrássy útnak keresztelt boulevard keletkezésével kapcsolatban felidéztem a reális történelmet. Elsősorban maga a „szép akasztott” Andrássy gróf hajtotta nagy energiákkal a sugárút ügyét, mert Párizsból Pestre visszatérve nem tartotta elég mutatósnak Pestet a Champs Élyséeshez képest és alkalmasnak sem, hogy párizsi barátaival sétalgasson és kokettálhasson a városban rendelkezésre álló korzókon. Az 1870-ben alakult Fővárosi Közmunkák Tanácsa, melynek elnöke is Andrássy volt, miniszterelnöksége mellett, egyik első feladataként tehát a Párizsra emlékeztető Radialstraße megteremtését tűzte ki céljául. A Kiegyezés utáni arisztokrácia még elég erős volt, hogy saját elképzeléseit és igényeit vigye át az Országgyűlésen, amit az ország lakosságának talán 5-6% választott meg. Nők és szegények persze nem választhattak, 21 év alatti férfiak sem. Vagyoni és „műveltségi” cenzus volt, ja és természetesen titkos választásnak még csak az esélye sem merült fel. Az ellenzék így hiába sorolta az országos fontosságú problémákat: árvízvédelem, oktatás, egészségügy,

az elképesztő szociális problémák, a boldog békeidők főúri és nemzeti pompaigénye mindent vitt. A Sugárút vonala logikusan az lett volna, ha nyílegyenesen felvezet a Lánchídra. Ezt viszont a száz évig épült Bazilika már előrehaladott építkezése akadályozta. Az ilyformán adódó „sugárút” tehát nem egy valódi, organikus sugárútként fogant már eleve, dejszen nem a tervezett centrumból indult, és nem is vezetett ki a városból, hanem bevégeztetett a „stattvajdliban”, a Városligetben. Joggal állította az ellenzék: „ez a projekt sehonnan vezet sehova” és hogy az állami-fővárosi presztízsepítkezés csak arra jó, hogy az arisztokrácia hétvégén e pompás díszletek között lovagolhasson ki a Városliget zöldjébe, miközben óriási szociális problémát generál”.

Ismétlődő történelem

Ahogy ez Budapest jelenében is a velünk élő ősbűn, 260 épületet kellett lebontani a sűrűn lakott Terézvárosban, ami által 10-12.000 városlakó vált gyakorlatilag fedélnélkülivé. Az ősbűn további boncolgatásával a korrupciót is fel fogjuk tudni tártani, igen előrehaladott állapotában. Ne felejtjük a környezeti tényezőket sem... Az 1867 óta felfejlődő paradicsomi viszonyok között a Kiegyezés utáni gazdaság és ipar hasított. A konkurens császári Bécs szintén az imázsát fényezte, káprázatos világkiállítást celebrált.

Tőzsdei krach – (látszat)megoldások

Aztán – ukmukfukk – 1873. május 9-én a bécsi tőzsde beomlott, majd utána zuhant a pesti tőzsde is, a válság Európa-szintűvé vált. A gründercájt befektetési, beruházási, építkezési, bankalapítási, jelzáloghitelezési eufóriája az ilyenkor sandán leselkedő beton- ingatlanbuborékba csapódott. Pedig a kormánysajtó szilárdan állította még egy héttel a krach előtt: „nem kis büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy nemzetgazdaságunk öröndetes fejlődése Európa élére tör, a fejlődés erőteljes, gyors és feltartóztathatatlan”. Természetesen a „Radialstraße” is válságba került. Újraparcellázás, kapcsolati tőkék és csúszópénzek villongásai, kisebb telkek, szorosabb beépítési határidők, exponenciálisan növekvő bekerülési költségek, de aztán valahogy csak beindult megint az építkezés, persze ennek minden, azóta is szokásos, már-már hungarikum típusú velejárójával. De ne tagadjuk el, szüksége volt egy ilyen dinamikusan növekvő és éppen fővárossá avanszált városnak egy őt illető és éltető közlekedési hálóra, sugárutakra és körutakra... és hát igen, aki a párizsi, bécsi és berlini mintát igyekszik követni, az egy európai szintű Radial- und Promenadenstraße-t is beletesz a rendelésbe.

Lendület, érdekes háttérrel

Maga Andrassy, aki a FKT (Fővárosi Közmunkák Tanácsa) elnöke volt, nem elnökölt igazán, inkább presztízszposztként kezelte a helyzetet, a valós munkát Podmaniczky Frigyes vitte, amíg csak bírta. Mind ez, – illetve tartalmilag ez – az Andrassy út 20., a Gomperz palota előtt hangzott el. Gomperzék, mint a pesti zsidóság tehetősebb része, Morvaországból érkeztek és

Zsigmond a vallási intésekrek fittyet hányva unokahugát vette el nőül. Róza asszony aztán a Sugárút rendelkezéseinek eleget téve terveztetett Freund Vilmossal egy pompás eklektikus, de leginkább a neoreneszánsz felé tendáló háromemeletes épületet. Előbb persze le kellett az útban lévő kétemeletes klasszicista palotát bontatni, pedig az egy szép Kassalik épület volt, melynek földszintjén Dr. Brück Simon homeopata működtetett egy mulatót. Megjegyzem, így persze én is hiszek a homeopátiában, egyébként inkább a hematológusomnak. A Gomperz-lány, Irma férje Kaufmann Dávid lett, a rabbiképző könyvtárosa és történelem-filozófiatanára. Kaufmannak hatalmas és értékes könyvgyűjteménye volt, mely illusztrált középkori kódexeket is tartalmazott, Misnákat, Tórákat és a méltán híres Kaufmann-Hágádát. A sors ki-fürkészhetetlen és egy karlsbadi fürdőkúra alkalmával Dávid elcsúszott és nemsokára vissza is adta lelkét az Úrnak. Az erősen nemzeti érzelmű örökösök a felbecsülhetetlen értékű kollekción a Magyar Tudományos Akadémiának adományozták. A Gomperz-palota földszintjén a Szecesszió kávéház működött a boldog békeidők derekán, amit a „Róma” váltott 1898-ban, hogy az új működtető 1912-ben „Windsor”-ra keresztelje újra a vendéglátóipari egységet. Érdekes váltás volt az épület életében az 1922-es év, ekkor az Országos Gazdasági Munkáspénztár tulajdonává vált a ház. A ház bérlőinek sora is érdekes. Itt lakott példának kedvéért a híres-hírhedt bankár és terményexportőr, Szegő Rezső, aki nem csupán pár pénzintézmény vezérigazgatója vagy vezetőségi tagja volt, de a Magyar Légiforgalmi Rt. igazgatósági tagja is. 27-ben már égett Szegőnek a talpa alatt az Andrássy út flaszttere, megbukott tőzsdei ügyleteivel, korrupciós botrányaival és a bírósági ítélet elől kisilisszolt Párizsba, ahol már csak 5 év adatott meg neki. Letoprngyosodva lett öngyilkos. Nem egyedi ez a történet, csodálom, hogy még nem született egy „Andrássy út” című történelmi szappanopera valamelyik bulvártévében.

Nemzetiségi kavalkád és drámai sorsok

A kávéházak enteriőrje sok más talmi fényű sors szellemi és lokális hátterét adták. Voltak, akik szinte ki sem mozdultak törzskávéházukból, gyakorlatilag benne éltek, esetleg csak ágyra jártak ki belőle, ha volt egyáltalán hova. A füst, a relatív meleg, a billiárdgolyók meghitt csattanásai, a zenészek pittoreszk vadászata az egy kicsit elázott balek madarakra, a snorrerek ádáz harca egy ingyen kávéért és egy vajaskifliért, esetleg megrogyott erkölcsű hölgyek, vagy lecsúszott dámák mondén nyüzsgése... ez is volt a kávéház. A város, a népek és no persze a pesti humor kohója. A Szedlacsekek, Weiszek, Slezákok, Haluskák, Brunnerék és Zilberschatzok, Szabóvá, Fehérre, Soóssá, Hajóssá, Bíróvá váltak és így már problémamentesen állami alkalmazottak is lehettek... Aki elég gazdag volt, ő megtartotta a nevét, minek is magyarította volna meg, vagy mire is magyarosított volna Sváb Sándor bankár, aki ma örök álmát alussza a Salgótarjáni úti zsidótemetőben. Ő 1888-ban lépett frigyre az éppen „csetei” előnévvel nemesített Herzog család egyik leányával, Irénnel. Sváb maga is „gavosdiai” előnévvel saját jogán nemessé emelkedett. Felesége 1904-től még überelte is férjét, mint bárónő. Az Andrássy út kendőtlen bája ez: Királyok, Herczógok, Gráfok, zsandárok és burzsoák... A rangok napi árfolyama csúcsra járt. És igen, sréh vizávi a Gomperz-cel építkezett az Andrássy 21-ben Sváb Sándor, szegedi terménykereskedő és pestmegyei földbirtokos. A sikeres építész, Freund Zsigmond alkotott itt is. Freund hozta magát és ezennel is a reneszánszba oltott eklektikát valósította meg. A palota tetősarkaira két-két allegórikus szobrot állítottak, jelképezve a halászat, földművelés, vadászat és a baromfitenyésztés jövedelmező tevékenységét. A figurákat a kor jeles szobrászművésze, Donáth Gyula faragta, de ezek elpusztultak a második nagy háborúban. Ugyanez történt a négy puttóval is, akik a Székely Mihály utca névváltozásait fürkésztek, már ameddig ez nekik adatott volt. Az Andrássy út bár veri hat eddigi nevével a magyar átlagot, de ez a sokat látott utca sem piskóta: nyilván a korcsma adhatta a nevét, hogy az utca 1804-ben, tehát a német ajkú Pesten Blaue Hahngasse legyen. Ezt aztán rendeletileg Kék Kakasra fordították. Talán Budapest egyesítésének alkalmából 1873-ban elnevezzék Petőfi Sándorról. Ez lett az első budapesti Petőfi utca. 1923-ban viszont a belvárosi Herrengasse, majd Uri utca vált Petőfivé és a Petőfi Terézvárosban Kazárrá. Hogy miért(?).. ezt teljességgel tisztázatlan. Talán Koesztler Artúr „13. törzse” adta az écát...? 1967-ben, a Hatnapos Háború béketáborbéli sokkja alatt a kazárok természetesen kiestek a pikszisből és a szembeni Operaház kiváló basszistáját érte az a tisztesség, hogy nevét viselje az utca, azóta Székely Mihály.

Nachfragen sind gern gesehen!

Hát, kedves aszaltbetyártársaim, peregrinusok, Kommilitonen! Nekem ezek a gondolatfoszlányok sejlenek fel utolsó grasszálásunkról révedezve. Mérlegeljétek az itt leírtakat és legyetek interaktívak! Kérdezzetek rá felháborító jelzőkre, vagy lekicsinylő állításokra, sőt történelem-projektálásokra. Ne hagyjátok szó nélkül, én biztosan válaszolok! ajsuranyi@gmail.com

6. Velence Tókerülő 2021. 09. 11.

Szép, napsütéses reggelre ébredtünk, ahogy rendeltük!

A lelkes társaság rövid idő alatt kettévált. Senki ne gondoljon semmi rosszra, az ok sokkal egyszerűbb és érthetőbb. A „három a kislány” drezdai homogén női egységnek anynyi sok megbeszélni valója halmozódott fel a Covid alatt és az elmúlt években, hogy veszítettek a kezdeti tempójukból. Így a fiúk elhúztak és kicsit több mint 1 óra leforgása alatt már a Velencekorzón kóstolgatták a jó falatokat és az alkoholmentes italokat.

A lányok több pihenőt is tettek, felmáshoztak a madárlesre és szomorúan állapították meg, hogy milyen gyorsasággal tűnik el a Velencei tó vize és fehéredik ki a tómeder.

Reméljük jövőre ismét a régi, vízzel telt tó tárul majd elénk. Az idén 33 km távolságot tettünk meg a tó körül biciklivel. Aki kezdettől velünk tart, összesen már a 2. Balatonkerülést tekeri – virtuálisan. Ez alkalommal a Szűnyogszigetet nem érintettük – szerencsére a szűnyogok sem fedeztek fel bennünket –, és a Pákozdi Emlékműnél is csak áthajtottunk, vagy áttoltuk a biciklit – ki-ki edzettségének megfelelően –, semmi nem lett túltolva!

Hát igen, sajnos az idő múlásával az erő és a sebesség is alábbhagy, de a lelkesedésünk töretlen, legalább mi ott voltunk és megtettük, jól éreztük magunkat és nem bánjuk, hogy mi csak 2 óra késéssel tudtunk a fiúk jó hangulatú társaságához csatlakozni.

Külön élmény volt számomra, hogy Edit és Nelli mellett szokatlan módon én kerültem a tornasor végére. Remélem, hogy 2022-ben még többen csatlakoztok és akár egy háromsebességes csapat is összejöhet. Addig is kitartás mindenkinek!

Kelemen Nóra

Treffen der Stadtgruppe Karl-Marx-Stadt/Chemnitz – seit 1977

Kinderchen, wie die Zeit vergeht! Als wäre es erst gestern (oder vorgestern) passiert, da sich einige ungarische Absolventen der TH Karl-Marx-Stadt im Dezember 1977 zum ersten Mal in einer Budapester Kneipe trafen. Schauplatz war die Bierstube Pilsner Urquell in der Bimbó út. Zugewogen waren rund ein Dutzend Altstudenten der Matrikel 1969 bis 1972. (Auch in den darauffolgenden Jahren waren es stets diese Matrikel, der sog. harte Kern, welche die Tradition des jährlichen Treffens pflegten und erhielten.)

Ein Jahr später trafen wir uns im Restaurant Berlin (Szent István körút, gegenüber dem Vígsház), wo damals nicht nur Ochschwanzsuppe und Eisbein, sondern auch Radeberger und Wernesgrüner Pils zu essen bzw. zu trinken gab. Damit konnten sich zu jener Zeit bei weitem nicht alle Gaststätten der DDR rühmen!

August 1980 war besonders spannend: In Polen brodelte es mächtig (Solidarnosc), und es kam zu dem Danziger Abkommen zwischen der ersten unabhängigen Gewerkschaft des Ostblocks und der KP Polens. Just in diesen Tagen fand unser Treffen im Gartenlokal Trombitáskert am Moszkva tér statt. Beim Abendessen diskutierten wir gespannt und bange die Aussichten – mit dem 16 Monat später verhängten Kriegsrecht haben die wenigsten von uns gerechnet...

Ab den 80er Jahren verlegte sich der Schwerpunkt unseres alljährlichen Treffens in die Bierstube Wernesgrüner. Diese befand sich zunächst in der Krisztina körút, unweit von Moszkva tér. Einige Jahre später zog sie sich nach Osten, und zwar zum Bem tér/Ecke Bem rakpart. Wir folgten ihr – und trafen uns dort noch in den 90er Jahren öfter.

1984 war ein besonderes Jahr – und nicht nur wegen Orwell! Damals jährte sich zum 10. Mal die Exmatrikulierung samt Diplomübergabe der Studenten der Matrikel 1970. Dieses runde Jubiläum wollten wir gehörig feiern – und trafen uns im Juli in Karl-Marx-Stadt! Abgestiegen sind wir im wohlbekannten Studentenwohnheim (Vettersstraße 64) in den wohlbekannten Zimmern mit Doppelbett, Waschtisch usw. (Dusche, WC, Selbstküche und Müllschlucker im Flur.) Die Unterkunft kostete uns 10 Mark der DDR pro Nase und Nacht. Und beim Abendessen in der nahe gelegenen Gaststätte Wartburghof kostete das Bauernfrühstück nach wie vor 5,50 Mark. Waren das Zeiten!

Im Jahr darauf war die Gaststätte Holló in Zugló an der Reihe (Stubnyai utca/Ecke Erzsébet királyné útja). Ein Jahr später das Restaurant Rákóczi (Rákóczi út/Ecke Kiss József utca). Sämtliche bisher genannten Kneipen und Gaststätten haben eines gemeinsam: Sie existieren (bis auf Trombitáskert) nicht mehr. Was eigentlich schade ist.

In den ausgehenden 80er Jahren fanden unsere Treffen in der Gaststätte Fülemüle statt (Kőfaragó utca, unweit von Rákóczi út). Diese existiert heute noch, wurde allerdings einer Profilländerung unterzogen. Die Küche ist koscher und es werden Spezialitäten der jüdischen Kochkunst aufgetischt. Vor gut zehn Jahren habe ich es probiert – fabelhaft!

1992 war ein besonderes Jahr: Unser Treffen wurde mit dem Faschingsball der deutschen Minderheit (sog. Schwaben) in Pilisvörösvár (zu deutsch: Werischwar) verbunden, Schauplatz war das Kulturhaus besagter Gemeinde. Meine Erinnerungen an dieses Treffen sind recht schemenhaft – das Bier hat aber gut geschmeckt!

1994 (20jähriges Jubiläum) folgte wieder eine „Tour de Chemnitz“ – nach einer Volksbefragung im Juni 1990 hatte die Stadt unserer Studienzeit ihren alten Namen zurückbekommen. (Der „Nüschel“ genannte Marx-Kopf steht nach wie vor in der Brückenstraße.)

Und vier Monate später fand ja die deutsche Wiedervereinigung statt mit D-Mark und enormen Preiserhöhungen. Für die Unterkunft im Wohnheim Vetterstraße mussten wir diesmal 20 DM pro Nase hinblättern. Die Gaststätte Wartburghof musste einer Bankfiliale weichen, also speisten wir am Abend im Lokal „Am Hang“. Auch dort waren die Preise nicht mehr mit denen aus der untergegangenen DDR zu vergleichen, was aber unsere Freude über das Wiedersehen nicht schmälern konnte.

Ab 1995 zog es uns immer wieder zurück in die Bierstube Wernesgrüner, bis schließlich auch diese dicht machte. Im Juli 2004 jährte sich zum 30. Mal die Exmatrikulierung der Studenten der Matrikel 1970 – also trafen wir uns auch diesmal in Chemnitz. Die Wohnheime

in der Vetterstraße waren umfangreich modernisiert worden, was sich auch in den Übernachtungskosten widerspiegelte. Deshalb stiegen wir im Hotel Europark (Altchemnitz) ab, wo im erschwinglichen Zimmerpreis auch das Frühstück inbegriffen war. Ein weiterer Vorteil dieser Unterkunft war die unmittelbare Nähe (50 m) zur griechischen Gaststätte „Athen“, wo wir am Abend des Anreisetages echt griechische Spezialitäten genießen konnten.

2009 fand unser Treffen in der indischen Gaststätte „Shalimar“ in der Dob utca statt. Vielleicht war die Wahl nicht die allerbeste – indische Küche ist nicht jedermanns Sache. Wohl auch deshalb haben wir uns ein Jahr später entschlossen, unser alljährliches Treffen der Karl-Marx-Städter Absolventen mit dem Oktoberfest des Vereins Deutscher Akademiker aus Ungarn zu verbinden. Also treffen wir uns seit nunmehr 11 Jahren in der Bratwursthäusle (Kolbászda) in der Gyorskocsi utca. Leider machte die verfluchte Corona im letzten wie auch dieses Jahr einen Strich durch die Rechnung von Vereinspräsident Tamás Bornemissza: Das Oktoberfest musste ausfallen. Nicht aber das Treffen der Stadtgruppe Karl-Marx-Stadt/Chemnitz! Sowohl am **5. September 2020** wie auch am **16. Oktober 2021** trafen wir uns im Bratwursthäusle, wo uns das freundliche Personal mit deftigen bayrischen Spezialitäten und echt fränkischen Bieren aus der Brauerei Scherdel (in Hof/Oberfranken) verwöhnte.

...Die Zeit vergeht unerbittlich, nun haben wir schon **45 Treffen hinter uns**. Der „harte Kern“ der Absolventen der TH Karl-Marx-Stadt geht langsam auf die 70 zu (einen Freund aus der Matrikel 1969 haben wir bereits verloren). Trotzdem hoffen wir, an der Tradition des jährlichen Treffens noch viele weitere Jahre festhalten zu können.

Dorogman Laca – Matrikel 1970

Nosztalgia? Múzeum?

Acsepei Orgonás utca 13. előtt megálló járókelő nem gondolná, hogy a hátsó udvarban található egykori garázs egy 40 évig volt, 30 éve megszűnt ország mindennapjainak tárgyait, emlékeit rejt.

A két épület közötti járat „szélessége” egyfajta szűrő, mit Bierbauch muß der Umweg rund um das Einfamilienhaus genommen werden.

Ide véletlenül nem jön senki, de aki idejön, mindenki tudja, miért! És a legtöbben csoportosan, ahogyan nekünk is megszervezte Nagy Edit az egyesületi Oktoberfest napjára.

Már az udvar megadta az életérzést: MZ motorkerékpárok, Volkspolizei Meldesäule...

Egy múzeumban nyugalomra, meghittsége, a kiállított tárggyal való bensőséges kapcsolatra törekszik a látogató. Itt a tárgyakhoz fűződő személyes élmények, a beszerzés körülményeinek és a hazacsempészés vámos történetei mellett mélyebb, szakmai elemzések is megismerhetők.

RG 25/28 VON AKA ELECTRIC – konyhagép – Rohkostgerät –, ami azzal tüntette ki magát, hogy a belnémet piacra nem vezették be, mert túl tartós volt. Viszont a mai napig iskolapéldaként emlegeti a szakirodalom, hogy a minőség, tartósság, egyszerű javíthatóság is jelenthet piaci hátrányt. Az, hogy az utolsó darab legyártását követő több évtized múltán is még sok háztartásban üzemel, az az 1969-ben létrehozott VVB Elektrische Konsumgüter (Vereinigung Volkseigener Betriebe) munkatársainak köszönhető.

PARTY GRILL – ugyancsak AKA Electric termék – alumíniumvázás, túlméretezett fűtőszállal ellátott grillsütő. A mai napig üzemel sok példánya. A melegszendvicsek keleti-blokkban történő elterjedésének nélkülözhetetlen szereplője. A kenyérpirítástól, az ételmelegítésem át a Schaschlik-Spieß készítéséig a kollégiumi szobák, munkásszállások, garzonlakások mellett megbecsült helye van sok okoskonyhában is.

Átmenet a kulináris-ból a Kunst-ba: NUSSKNACKER – Erzgebirge, Harzgebirge, Handwerksarbeit aus der DDR – a gyűjtők kedvelt tárgya, karácsonyi ajándéka.

Anno PRAKTIKA fényképezőgépekkel örö-

kítettük meg élményeinket, ORWO filmre vagy diára. Mérföldes ugrás volt a Pajtás után az LLC, VLC, PLC típus, ami nyitás volt az elektronikus vezérlés irányába. Ezek a gépek is időtálló minőséget képviseltek, a Jénából való Carl-Zeiss optikák pedig több más gyártmányhoz ma is kedvelt-keresett kiegészítők.

Szóba kerültek a porcelánipar remekei, a praktikus háztartási berendezések, a több gyereket jól kiszolgáló gyermekruhák, cipők, a hiánygazdaság olyan szörnyszüleményei, mint a Kunsthonig és kor ma már nevetségesen ható propagandatermékei is. Volt akinek ekkor jutott

eszébe, hogy a korlátozott példányban kiadott és kitüntetésként elnyerhető könyv: Die Geschichte der NVA (Nationale Volksarmee) – itt találhat méltó helyére! Mások már előre készültek és hozták ereklyéiket. Értéküket általában abban mérték, hogy hány költözést, szanálást éltek túl!

Nem tudhatom, másnak e tárgyak mit jelentenek? Sokunknak életünk fontos részét, egy életérzést, amely hosszú évtizedek után is hat. Esztétiként a Partygrillen készült melegszendvics a fastfood alternatíváját jelentheti.

Köszönjük Bobák Jánosnak, hogy mindezt megteremtette és gondozza. Igyekeztünk magunk is újabb tárgyakkal gazdagítani a gyűjteményt. Ezt látni és átélni kellett! És lehet, hogy lesz ismétlés is?

a ta

uferplausch statt Oktoberfest 2021

Normalerweise feiern unsere Mitglieder das Oktoberfest in der Bajor Kolbászda. Seit zwei Jahren herrschen aber „besondere Verhältnisse“. Das Wetter war spätsommerlich und somit ideal für einen Spaziergang am Donauufer.

Das Vorprogramm war das DDR Museum in Csepel somit auch Thema für die Einstiegsstrecke. Was diese Ausstellung für alle, die Jahre in der DDR verbracht haben, bedeutet, ist klar. Die Mehrheit von denen ist aber vorwiegend schon im Rentenalter. Was wird mit diesen Schätzen? Da sie vor über 50 Jahren hergestellt worden sind, ein grenzüberschreitender Transport ist schon genehmigungspflichtig. Bis jetzt hat der Nachfolgestaat kein Interesse für die Sammlung gezeigt. Kann es überhaupt geweckt werden? Was könnten wir tun?

Die herrliche Umgebung am Kolonics sétány, die Enten und Gänse in den kleinen Buchten haben unsere Aufmerksamkeit auf sich gezogen. Ein seltenes, friedliches, ruhiges Bild in Budapest.

Wie bei unseren Spaziergängen schon üblich, bewegten sich die Gesprächsrunden mit sehr unterschiedlichen Geschwindigkeiten in die Ferne. Die Vorreiter haben schon das Start/Ziel des Jugendwettkampfes der Kanuten erreicht, als die Langsamsten noch eben die Umkehrstelle passiert haben. Also 500 m Vorsprung – umgerechnet 2 Glas Bier mit 1 Bratwurst kann da verzehrt werden.

Wegen der Jugendveranstaltung durften aber alkoholische Getränke nicht verkauft werden. Dafür war aber mehr Musik angeboten – für die Plauderei nicht gerade angenehm. Die Vorreiter-Gruppe hat sich für lángos entschieden und damit den Langsameren den Anschluss ermöglicht. Von der Musikzone entfernt haben wir eine leere Gaststätte belebt. Die Überraschung des Tages brachte zwar die Küche in Verlegenheit, bewältigte aber mit etwas Verspätung die Aufgaben. Inzwischen haben wir Lösungsvorschläge für die missglückte deutsche Energiewende besprochen und eine Reihe von Argumenten gegen die geplanten Energieeinsparungsmaßnahmen der Gebäudesanierung aufgelistet.

Abschließend wurden neue und alte Ausflugsziele für die Fachreferentin Nagy Edit unterbreitet – denn alle Teilnehmer waren dafür, im nächsten Jahr noch mehr Ausflüge zu organisieren!

bo-ta

»Grenzen erfahren. Erkundungen in Pannonien«

*Liebe Leser,
ich möchte Ihnen mit diesem Text ein
kleines Buch empfehlen, von dem ich
glaube, dass es für Sie – »deutsche
Akademiker aus Ungarn«, die ihr
Studium in der DDR (oder auch in der
Bundesrepublik) erfolgreich absolviert
haben – von Interesse sein könnte. Ich
habe es geschrieben, weil ich Landschaft
und Menschen des südöstlichen Teils
des Karpatenbeckens gewissermaßen in
meinem Herzen trage.*

Im Laufe verschiedener – über heutige sowie über frühere Grenzen führende – Reisen durch eine multinationale Großregion zwischen Budapest und Novi Sad, Donau und Banater Gebirge sammelte ich Eindrücke, Erinnerungen und »Er-Fahrungen«, die ich hier in meinem neuen kleinen Buch zu einem ganz persönlichen, essayartigen Erlebnis- und Gedankenmosaik verknüpft habe. Geformt von Begegnungen mit Menschen verschiedener Herkunft, erfuhr die Beschreibung Vertiefung durch historische Geschichten sowie skizzierte Befindlichkeiten in einer Mehrvölkergesellschaft.

Der Anfang liegt schon lange zurück – es begann 1966 in Kiskunhalas. Schon als Jugendlicher hatte ich, obwohl Dresdner, dort während der Ferien Zeit im südungarischen Tiefland verbracht.

Von den in deutscher Sprache „Klein-Kumanien“ (wo Kiskunhalas liegt), beziehungsweise „Nord-Batschka“ benannten Regionen hatte ich als Kind zwar keine Ahnung, unternahm aber später ab dem Teenager-Alter dorthin und von dort immer wieder Ausflüge, teils allein, meist mit verschiedenen Begleitern. Später weitete ich meinen Reiseradius in Richtung Mittel- und Süd-Batschka (Serbien), sowie Banat (Rumänien) aus. Wichtig und sehr interessant war für mich die Kenntnis ungarischer Literatur – ich habe nahezu alles, was in deutscher Sprache von Kosztolányi Dezső und Csáth Géza aus Szabadka und Móricz Zsigmond (gebürtig aus Tiszacsécse) verfügbar war, gelesen. In der DDR wurde ja relativ viel von ihnen auf Deutsch

verlegt. Einen lustigen Eindruck hinterließen bei mir auch die Abenteuer meines Namensvetters „LúdasMatyi“.

Wieso „Pannonien“? Angeregt durch die Lektüre von Texten Danilo Kiš’ verstehe ich den geografischen und kulturellen Raum, um den es in meinem Buch geht, als »Pannonien« – als literarisch motiviertes Synonym für den (hauptsächlich) südöstlichen Teil des Karpatenbeckens.

Das mit der Lektüre beim Leser entstehende Bild verdeutlicht, dass das historisch und kulturell Verbindende innerhalb des Mehrvölker-Pannoniens über dem Trennenden steht. Doch kann, so hoffe ich, meine Veröffentlichung auch als Plädoyer für die Akzeptanz des Verschiedenen als Grundelement des Gemeinsamen gelesen werden. Und es vermittelt ein Gefühl dafür, wie nah uns Menschen, Geschichte und Kultur einer Region sein können, die geografisch etwas weiter entfernt liegt.

Das Buch ist mit drei Druckgrafiken der Dresdnerin Kerstin Franke-Gneuß bebildert, die die Künstlerin extra für diese Veröffentlichung im Rahmen des International Art Camp in Nagykáta in Ungarn geschaffen hat. Die anspruchsvolle Gestaltung (das Titelblatt ist im echten Buchdruck gedruckt) lag in den Händen von Kerstin Hübsch.

Der Autor Mathias Bäuml, Jahrgang 1953, war in seinem Berufsleben mehrere Jahrzehnte als Kultur- und Wissenschaftsjournalist tätig. Er war Redakteur in der 1990 wiedergegründeten Tageszeitung *Dresdner Neueste Nachrichten*, später Stellvertretender Pressesprecher der TU Dresden und Chefredakteur des *Dresdner Universitätsjournals*. Parallel dazu bis heute arbeitete er als freier Mitarbeiter diverser Medien.

– *Ihr Mathias Bäuml aus Dresden.*

Foto: Kerstin Hübsch

Das Link zur Bestellung des Buches: <https://tud.link/1udx>

oder: <https://www.typo-sg.de/buecher/grenzen-erfahren-erkundungen-in-pannonien>

Magyar fiatalok teljes egyetemi képzése külföldön

*I. Magyar ösztöndíjasok teljes egyetemi képzése az európai szocialista országokban**

A képzés szervezeti, tartalmi, jogi és pénzügyi keretei

Magyar fiatalok szervezett formában 1948-tól folytattak ösztöndíjas tanulmányokat a Szovjetunióban, majd más szocialista országokban is, ténylegesen azonban az 1960-as évektől mondható el, hogy az európai szocialista országokkal öt éves kétoldalú kormányközi megállapodás rögzítette az oktatási/felsőoktatási és kulturális együttműködés formáit és keretszámait. Ezek részét képezte a magyar egyetemi hallgatók évenkénti fogadási létszámának meghatározása. A magyar oktatási tárca által beszerzett információk alapján a hazai szaktárca tájékoztatták a felügyeletük alatt álló vállalatokat a külföldi képzési lehetőségekről, elsősorban olyan szakterületekre, melyeken magyar felsőoktatási intézményben nem folyt képzés. Ilyen szakterületnek számított például az alagút- és metróépítés, a polgári légiforgalom, az olajkutató, de akár az édesvízi haltenyésztés, vagy a bábművészet is. Nyilvánvaló volt, hogy e szakterületek magyarországi szakmehiányuk miatt nem teszi indokolttá (vagy a körülmények lehetővé, ld. légiforgalom) a hazai képzés bevezetését. Speciális területnek számított a magyarországi nemzetiségi kisebbségekhez tartozó fiatalok kiküldése (bolgár, horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén) annak érdekében, hogy a nemzetiségi középiskolákban, művelődési házakban, valamint a nemzetiségi sajtóban (újság, rádió, televízió) jól képzett, hiteles fiatalok tevékenykedhessenek tanulmányaik befejeztével.

Bár a képzések jelentős része nem volt teljes mértékben megfeleltethető a hazai képzésnek (épp az eltérés volt a kiküldés egyik lényege), az érettségi bizonyítványok, egyetemi diplomák és tudományos fokozatok kölcsönös elismerését az európai szocialista országok közötti nemzetközi megállapodás rögzítette. Ennek megfelelően a kiküldés kizárólag olyan felsőok-

* Az agrártárca igénye alapján egy alkalommal került sor 4-5 fős erdészeti és faipari szakos hallgatók kiküldésére Finnországba. A hazaitól eltérő struktúrájú felsőoktatási rend következtében a hallgatók önhibájukon kívül öt év alatt csak a harmadik évfolyamig jutottak el. Mivel keményvalutában történő ösztöndíjazásuk és repülőgéppel való utaztatásuk aránytalanul magas költséggel járt, őket az oktatási tárca az agrártárcával történt egyeztetés után hazarendelte. Segítséget kaptak hasonló szakirányú magyar felsőoktatási intézménybe történő átvételükhöz.

tatási intézményekhez történt, melyek egyetemi szintű végzettséget adtak, függetlenül az intézmény elnevezésétől (Institut/Hochschule/Universität).

A szaktárcák vállalatától (nemzetiségi képzés esetében az oktatási tárcától, illetve a nemzetiségi szövetségektől) beérkezett igényeket a szaktárcák oktatási osztályai szűrték meg és rangsorolták, majd terjesztették az Országos Oktatási Tanács elé. Ennek feladata volt hogy a belső igényeket a külső lehetőségekkel (fogadási keretszámok) egyeztesse, s ennek eredményeképpen tárcák szerinti bontásban jóváhagyja a pályázati felhívásban meghirdethető keretszámokat. A szaktárcák kötelezettséget vállaltak arra, hogy a végzettség megszerzése után legalább öt év időtartamra a szakképzettségnek megfelelő állást biztosítanak a fiatal számára, akinek munkavállalásra vonatkozó kötelezettséget kellett vállalnia. (Ez nem jelentett feltétlen röghöz kötöttséget, mert nem egy adott vállalatra, hanem a szaktárca felügyelete alá tartozó valamennyi vállalatra vonatkozott.)

Az ösztöndíjat elnyert pályázók ellátmányát (havi alapösztöndíj, tanulmányi eredményhez kötött tanulmányi ösztöndíj, évenkénti egyszeri utazási költség a lakóhely és az egyetem székhelye között) a költségvetésben az oktatási tárca rovat alatt a magyar állam biztosította. A képzési költség teljes mértékben a fogadó felet terhelte, a magyar állam, illetőleg a hallgató részére a képzés térítésmentes volt. (Ezt bizonyos mértékig ellentételezte a partner országokból fogadott hallgatók magyarországi képzése, bár ez a létszám mindig alacsonyabb volt a kiküldésnél.)

A pályázati rendszer, az ösztöndíjasok kiválasztása, nyelvi előkészítése

A megpályázható szakokat országokénti bontásban tartalmazó pályázati felhívást az oktatási tárca szakterülete, a Külföldi Ösztöndíjas Osztály küldte meg valamennyi középiskola igazgatójának körlevél mellékleteként több példányban tanévkezdéskor, kérve a lehetőség népszerűsítését. A decemberi pályázati határidő és a januári előrehozott felvételi vizsga megadta a lehetőséget a pályázóknak arra, hogy februári határidővel magyar felsőoktatási intézménybe is jelentkezhessenek. A felvételi vizsgákra szakterületek szerint országosan koncentrálva 10-12 egyetemen került sor, a felvételi vizsgatárgyak azonosak voltak a szakirányú hazai egyetemi követelményekkel, a tételsorok az előző évi felvételi vizsgák biztonsági tartalékából kerültek ki. Az értékelési szempontok ugyancsak azonosak voltak: 50%-os pontszám alatt a felvételi vizsga sikertelennek minősült, erről a pályázó még január folyamán írásbeli értesítést kapott.

A fentieknél jobb eredményt elért pályázók a tavaszi szünetben, áprilisban felvételi beszélgetésen vettek részt. Az átlagos túljelentkezés, azaz a merítési bázis két-háromszoros volt, azonban szakonként és évfáratonként igen nagy eltéréssel, ami egyes esetekben akár tíz-tizenkétszeres túljelentkezést is jelenthetett. Ezért a bizottságnak javaslatot kellett tennie pozitív vagy negatív értelemben. A bizottságok megszervezése a képzéseket igénylő szaktárcák szerint történt, elnöke az adott szakterület képviselője volt, tagja az oktatási tárca mun-

katársa és az ifjúsági szervezet képviselője (a jelentős kiküldött hallgatói létszámot jelentő Szovjetunió és NDK esetében az adott országból hazahívott fiatal). A bizottsági tagok minden esetben gondosan tanulmányozták a pályázó önéletrajzát és a középiskolai javaslatot, odafigyeltek a pályázó családi körülményeire, anyagi helyzetére (félárva hallgató esetében a külföldi tanulmányi forma a kedvező és állandó ösztöndíjra, valamint a szinte ingyenes kolégiumi elhelyezésre való tekintettel kedvezőbb volt a hazai lehetőségeknél). A beszélgetés valóban kétoldalú volt, a pályázó is érdeklődhetett a kinti feltételekről, a képzés tartalmáról, a későbbi elhelyezkedési lehetőségekről. A bizottsági tagokat a fiatal szakmai érdeklődése, nyelvtudása, továbbá az önálló életmódra való alkalmassága érdekelte. Mindezek alapján született meg a pályázó esetében a javaslat. A pályázó származása (fizikai dolgozó vagy értelmiségi háttér) nem befolyásolta a javaslat kialakítását, ugyanakkor az egyházi középiskolában tanulókat nem preferálta.

A felvételi beszélgetések végeztével a bizottsági elnökök a Külföldi Ösztöndíjas Osztály vezetője (esetenként a felettes Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályának vezetője) által megszervezett közös értekezleten terjesztették elő javaslataikat, bizonytalanság esetén részletesebben ismertették a döntéssel kapcsolatos kételyeiket (pld. magas pontszámot elért, ám önálló életvitelre nemigen alkalmasnak tűnő jelentkező elutasítására vonatkozóan). A döntés közös megvitatás eredményeképpen született meg.

A pályázók haladéktalanul értesítést kaptak arról, elnyerték-e a külföldi ösztöndíjat vagy sem. Amennyiben a pályázó meggondolta magát, minden következmény nélkül lemondhatott erről a lehetőségről, ha elnyerte, vissza kellett mondania hazai felvételi jelentkezését. A sikeresnek minősülő felvételi vizsgaeredménnyel rendelkező pályázó akár elnyerte az ösztöndíjat, de visszalépett, akár helyhiány miatti elutasításban részesült, kérhette a felvételi vizsgatárgyak szerinti azonos profilú magyar felsőoktatási intézménybe (melybe februárban jelentkezett) elért pontszámának beszámítását, s ezúttal mentesítést az újabb felvételi vizsga alól, ha úgy ítélte meg, hogy eredményével felvételt nyer.

A külföldi tanulmányi lehetőséget elnyert fiatalok az érettségi vizsgákat követően július elején ünnepélyes eskütételen vettek részt, melynek során az oktatási tárca felső vezetője (miniszterhelyettes/államtitkár) köszöntötte őket, majd 2-3 napos időtartamban sor került az adminisztrációs feladatok ellátására (a hallgatói jogokat és köteleességeket nyomtatott formában tartalmazó jogszabály kiosztása, személyi igazolványban a hallgatói jogviszony bejegyzése, szolgálati útlevelel kiosztása, a nyelvi előkészítőről, kiutazásról szóló tájékoztatás. A Szovjetunióba felvett fiatalok pár napon belül kiutaztak Kijevbe és Harkovba hat hetes szakmai nyelvtanfolyamra, a Lengyelországba felvettek szeptembertől vettek részt egy éves nyelvi képzésen Łódźban. Az NDK-ba ösztöndíjat elnyert pályázók Budapesten vettek részt hat hetes nyelvi képzésen a Hallei Egyetem nyelvtanárai bevonásával. A nemzetiségi gimnáziumokban érettségizett, valamint a cseh, román és bolgár egyetemek más szakjaira felvett fiatalok ugyancsak itthon részesültek nyelvi/szaknyelvi felkészítésben.

Az új hallgatók kiutazását évente a fogadó intézmények által megadott időpontokra az oktatási tárca szervezte meg. Az évenként egyszeri vasúti költségtérítést a lakóhelyük és az oktatási intézmény székhelye közötti távolságra oda-vissza a hallgatók a tanulmányok időtartama alatt a tanév befejezésekor kapták meg.

Az ösztöndíjas hallgatók az oktatási tárca útlevélosztályán keresztül szolgálati (barna) útlevelet kaptak tanévenkénti három kiutazási engedéllyel (ablak), azaz a tanév kezdéshez és végzéshez kapcsolódó utazás mellett saját költségükön két alkalommal jöhettek haza. A kiutazási engedély a tanulmányok helye szerinti (és szükség esetén az igénybe vett tranzit) ország/okra volt érvényes. A hallgatók a nyári tanulmányi szünetre kiválthatták a szocialista országokra érvényes (piros) magánútlevelet, a nyugati országokba történő kiutazást lehetővé tevő (kék) magánútlevél kiváltására korlátozó intézkedések következtében nem volt lehetőségük.

Kapcsolattartás a külföldön tanuló ösztöndíjasokkal

Az oktatási tárca több formában tartotta folyamatosan a kapcsolatot a hallgatókkal. A Külügyminisztérium felhatalmazta az oktatási tárcát, hogy ezekben az ügyekben írásban és szóban (telex, telefonbeszélgetés, levélforgalom a futár irodán keresztül) közvetlenül tarthassa a kapcsolatot a külképviseleti szervekkel. A moszkvai magyar nagykövetségen két-három fős osztály foglalkozott az ösztöndíjas ügyekkel, az osztály vezetője az oktatási tárca munkatársa volt négyéves külügyminisztériumi státuszban. A kijevei és a leningrádi főkonzulátuson, valamint a többi fogadó ország fővárosában működő magyar nagykövetségen (Csehszlovákia esetében a pozsonyi főkonzulátuson is) egy-egy diplomata részfeladata volt (többnyire a kultúra és a sport területe mellett) a kapcsolattartás biztosítása. Ennek része volt az ösztöndíj kiosztása (nagy létszám esetén csoportvezetőkön keresztül), a hallgatók bevonása a nemzeti ünnepségek megszervezésébe, komoly családi probléma (haláleset) esetében rendkívüli hazautazási engedély intézése, a tanulmányok befejezésekor az egyetemi értékelések összegyűjtése és hazaküldése stb. (De az is nyílt titok volt, hogy a diplomatának kötelessége hangulatjelentést készíteni a belügyi összekötő számára a hallgatók magatartásáról.)

A külképviseleti szervek munkatársai ugyanakkor kapcsolatot tartottak a fogadó ország oktatási/felsőoktatási minisztériumának illetékes képviselőivel is, ami lehetővé tette egyetem vagy szak váltását olyan esetben, ha a képzés első szakaszában nyilvánvalóvá vált, hogy a fogadó intézmény képzése nem esik egybe a kiküldő szerv igényeivel.

A hazai egyetemi szervezeti formákhoz hasonlóan a fogadó országokban is sor került két évente az ifjúsági parlament megszervezésére. Ezeken az NDK-ban és a Szovjetunióban képvisleti alapon vettek részt hallgatók jelentős (100-200 fős) létszámban, általában az ott működő kulturális intézetben, a többi ország esetében teljes létszámban a nagykövetség épületében. E fórumokon az oktatási tárca képviselője és egy-két szaktárca munkatársa (a hallgatói összetétel függvényében) ismertette a felsőoktatás hazai változásait, illetőleg a külföldi tanulmányi lehetőségekben bekövetkező esetleges változásokat. A hallgatók javas-

latot tehettek az alap- vagy a tanulmányi ösztöndíj emelésére, elmondhatták tapasztalataikat egyes képzések tartalmára vonatkozóan. A hallgatói javaslatok megvalósításáról (vagy a teljesíthetetlenség indoklásáról) az oktatási tárcának a következő évben beszámolót kellett eljuttatnia az adott hallgatói közösséghez.

Az oktatási tárca képviselői évenként vettek részt a külföldi hallgatók képzését értékelő és javítását célzó multilaterális értekezleteken a KGST tagországokban. E rendezvények egyben lehetővé tették a folyamatos kapcsolattartást a partner minisztériumok munkatársaival, így esetenként korrigálni lehetett a képzésekkel kapcsolatos problémákat, meg lehetett vitatni a hallgatók részéről kapott észrevételeket, s ennek eredményeképpen módosítani lehetett a pályázati lehetőségeket.

Az oktatási tárca jelentős mértékben támogatta a hallgatók kulturális és sporttevékenységét. Az NDK-ban egy, a Szovjetunióban két népitánc-csoport működött, részükre a nemzeti viseletet, valamint a tánctanárt a minisztérium fizette, az együttesek mindkét országban sikerrel szerepeltek kulturális rendezvényeken. Hasonlóképpen útiköltség támogatásban részesültek sportcsapatok, ha mérkőzésre az egyetemi székhelytől eltérő városba utaztak mérkőzésre. A tanulmányokkal összefüggésben természetes volt, hogy az Odesszában tengerhajózás szakon, valamint az Aktyubinszkban repülőgépvezető-mérnök szakon tanuló hallgatók egyenruhájának költségét sem a hallgató fizette.

Minthogy a hallgatóknak tanulmányaik során szakmai gyakorlatot is kellett teljesíteniük a kiküldő hazai szaktárcán keresztül történt egyeztetés alapján a külföldi felsőoktatási intézmények sok esetben lehetővé tették ennek Magyarországon történő elvégzését. Így a hallgató akár már tanulmányai során megismerkedhetett leendő munkahelyével.

A hallgatók tanulmányi, fegyelmi és anyagi helyzete

Az adott időszakban az érintett országok felsőoktatási intézményeinek oktatási rendje félélévekhez kapcsolódóan kötött volt, a tárgyak többségét egy adott félévben kötelező volt teljesíteni, így a hallgatók előmenetelét folyamatosan nyomon lehetett kísérni. A tanulmányaik feltételeit rögzítő magyar jogszabály az évisméltetés lehetőségét kizárta, ezzel a hallgatók tanulmányaik kezdetekor tisztában voltak. A körülmekintő kiválasztási rendszer következtében a hallgatók megállták helyüket, több mint ötven százalékuk elérte a tanulmányi ösztöndíj juttatásához szükséges négy egészen felüli tanulmányi eredményt (az első év természetesen nagyon kemény volt a szaknyelvi problémák miatt). A felsőbb évfolyamokon a magyar hallgatók több ország egyeteméin is előkelő helyezéseket értek el az intézményi tanulmányi versenyeken.

A fogadó országokkal történt megállapodás lehetővé tette, hogy a kiküldött hallgatók külföldön is tagjai lehettek a Kommunista Ifjúsági Szervezetnek (KISZ), a legnagyobb kontingenst képviselő csoportok esetében (Szovjetunió permanensen kb. 1500 hallgató, NDK-ban 250 fős hallgatói csoport) országosan szervezett KISZ Bizottságok segítették

a hallgatók beilleszkedését, kulturális és sporttevékenységét, felügyelték tanulmányi előmenetelüket.

Beilleszkedési vagy itthoni családi körülmények miatt igen csekély volt a lemorzsolódás, az 5%-ot sem érte el. Ugyanakkor kétségtelenül előfordultak esetek, amikor a hallgató vétkesen elhanyagolta tanulmányait, megsértve a jogszabályban meghatározott tanulmányi kötelezettségeket, s ennek következtében fegyelmi eljárásnak nézett elébe. Az eljárást a KISZ szervezet kezdeményezésére a nagykövetségen működő fegyelmi bizottság folytatta le. A legsúlyosabb esetben javaslatot tehetek az ösztöndíj megvonására, azaz a hallgató hazaküldésére. A javaslatról a fegyelmi jegyzőkönyv áttanulmányozása után a kiküldő hatóság hozott döntést.

A hallgatók alapösztöndíjának mértékére, alkalmankénti emelésére az adott országban működő magyar külképviselet tett javaslatot a vásárlói kosár függvényében, a tanulmányi ösztöndíj mértékére és kritériumaira pedig a hallgatók az ifjúsági szervezeten keresztül. Az ösztöndíjak együttes összege bőségesen biztosította a hallgatók megélhetését (mértéke helyenként és időnként azonos volt az oktatói fizetéssel), olyannyira, hogy voltak nehéz anyagi körülmények között élő fiatalok, akik megtakarításukat hazaküldték családjuknak. (Ehhez minden tanév kezdetekor fogadó országokként megyék szerinti bontásban meg kellett kapnia a hallgatói névsort a Magyar Nemzeti Banknak, mely a hazautalásokat engedélyezte. Ez a lista, mintegy mellékesen, tanúsította, hogy a külföldön tanuló ösztöndíjas hallgatók lakóhely szerinti megoszlása megfelel a Budapest-vidék 20:80%-os lakossági aránynak.) A hallgatók szüleinek az ösztöndíj fejében ún. szülői térítést kellett fizetniük, jövedelmük szerint öt fizetési kategóriában. Ez jelenthetett teljes mentesítést is (pl. félárva hallgató esetében) de magasabb egy főre eső jutó keresetnél az ösztöndíj összegével megegyező mértéket is elérhetett.

A végzettek ügyintézése, elhelyezkedésük, kapcsolattartás

Az egyetemi oklevelet megszerzett fiatalok papíralapú személyi igazolványába az oktatási tárca munkatársa jegyezte be a diplomát kibocsátó külföldi oktatási intézmény nevét, valamint a végzett szak pontos elnevezését. Minthogy kiküldésük és elhelyezkedésük szervezetten történt, a végzettség elismerése munkavállalás szempontjából nem ütközött akadályba. Hasonlóképpen nem volt probléma az elismeréssel a korábbiakban említett multilaterális megállapodás (Prágai Egyezmény) révén abban az esetben sem, ha a végzett tudományos továbbképzésre nyújtotta be pályázatát. Ebben az esetben a Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Minősítő Bizottsága volt a fokozatszerzés lebonyolítója, a tudományos kutatást természetesen a szakterületnek megfelelő magyar egyetemen kellett elvégezni.

Az ötéves külföldi tartózkodás vámkedvezményre is jogosította a végzetteket, a vámkönyvbe történő bejegyzés ugyancsak az oktatási tárca hatásköre volt.

A végzettségnek leginkább megfelelő elhelyezkedés érdekében az oktatási tárca (magyar

nyelvű fordítással együtt) eljuttatta a végzetek egyetemi minősítését a képzését igénylő szak-tárca részére, de a korábbiakban is felhívta a hallgatók figyelmét a kapcsolattartás kialakítá-sára, fontosságára. Tekintettel az adott területeken megmutatkozó szakember szükségletre, a szaktárcák általában több vállalatnál is felajánlottak álláslehetőséget.

A végzetekkel való kapcsolattartást legszervezettebben a Magyar-Szovjet Baráti Társaság szervezte meg, általában két évvel az adott évfolyam hazaérkezése után, szakmacsoportos bontásban. E találkozókra meghívást kaptak az oktatási tárca és a szaktárcák képviselői is. Itt ismét lehetőség nyílt a pályázati rendszer korrekciójára a végzetek tapasztalatai nyomán. Ez érinthette egyes szakok törlését, új szakok bekapcsolását, de a tíz hónapos kötelező sorka-tonai szolgálat időpontjának áthelyezését is. A katonai szolgálatra az 1970-es évek közepéig a tanulmányok befejezését követően került sor, s ez gondot okozott a pályakezdésben és a családalapításban. A végzetek javaslata alapján az oktatási és a honvédelmi tárca megállapo-dott abban, hogy továbbiakban a kötelező szolgálatot a külföldre menő hallgatók a ma-gyar egyetemekre felvettekkel azonos módon, a tanulmányok megkezdése előtt teljesítsék.

A budapesti NDK Kultúrcentrum, a Lengyel Kulturális Intézet és más külképviseleti szervek is meghívták rendezvényeikre, tapasztalatcserére az országukban végzett fiatalokat. Az 1990-es évek elején megindult a külföldön végzett fiatalok önszerveződése is, ezek közül legak-tívabban az NDK-ban – majd kibővítve a Németországban – végzetek egyesülete működik évente több rendezvény megszervezésével.

Az ösztöndíjas külföldi képzés és a hallgatók helyzete a rendszerváltáskor

A Magyar Köztársaság 1989-ben történt kikiáltása első lépésként annyiban jelentett vál-tozást, hogy az 1985-1990. évekre szóló nemzetközi megállapodások megújításának előké-szítése során a szaktárcák egyhangúan úgy nyilatkoztak, hogy a továbbiakban nem tartanak igényt magyar hallgatók teljes egyetemi képzésére a partner országokban. Így ez a képzési forma kikerült a korábbi szövegezésű megállapodásokból. Mivel az 1989-ben lefolytatott pá-lyázat során sorköteles fiatalok előfelvettként 1991-re nyerhettek el ösztöndíjat, ők képezték az utolsó kiküldött évfolyamot.

Az oktatási tárca körlevélben értesítette a külföldön tanuló hallgatókat, hogy jogukban áll minden hátrányos következmény nélkül lemondaniuk az ösztöndíjról és átvételüket kérni magyar egyetemre. A hallgatók ígéretet kaptak, hogy az átvételi eljárásban a minisztérium megadja részükre segítséget. A tárca ugyanakkor garantálta, hogy a partnerekkel minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a hallgatók a fogadó országban befejezhessék tanulmányaikat. Tekintettel arra, hogy a hallgatók tisztában voltak képzésük speciális helyzetével, minimális volt az átvételt kérelmezők száma.

Az első sürgős intézkedések megtételére 1990 nyarán, a német valutaunió, majd a német újraegyesítés következtében volt szükség. Az oktatási tárca és a Német Szövetségi Köztár-sa-

ság kijelölt hivatala közti tárgyalások során a német fél garantálta, hogy a hallgatók befejezhetik tanulmányaikat, és vállalta, hogy a magyar fél által biztosított ösztöndíjat a DAAD által külföldi hallgatóknak nyújtott ösztöndíja mértékéig kiegészíti. Pár hónappal később, a német egység létrejötte után a német fél közölte, hogy nem tartja jogfolytonosnak a hallgatók egészségügyi ellátását is magában foglaló megállapodást, mely a két szocialista ország között jött létre. A helyzet megoldására a magyar fél (az oktatási tárca) megemelte az ösztöndíj juttatást azzal az összeggel, melynek fejében a hallgatók egyénileg megkötött egészségbiztosítási megállapodás keretében a minimális egészségügyi szolgáltatásokra jogosulttá váltak.

A többi országban tanuló hallgató továbbra is a fogadó ország (rubel elszámolású, azaz nem konvertibilis) nemzeti valutájában kapta ösztöndíját és az évenkénti utazási költséget, valamint továbbra is tandíjmentességben részesült. A Szovjetunió széthullása után azonban a lett partnerminisztérium nem ismerte el a szovjet partner által valamennyi felsőoktatási intézményre vonatkozó ilyen irányú intézkedését, és konvertibilis valutában fizetendő tandíjhoz kötötte az ott tanuló légiforgalmi földi irányító szakos hallgatók utolsó kétévi tanulmányait. E szakra kizárólag közlekedésmérnöki I. éves hallgatók pályázhattak, akik a jelentős tantervi eltérések miatt igen hátrányos helyzetbe kerültek volna a visszavétel esetében. A szaktárca alapos indoklása alapján (szakmberszükséglet) az oktatási tárca vállalta a képzési költség megtérítését a Rigai Légiforgalmi Egyetemnek annak érdekében, hogy az érintett 10-15 hallgató megszerezhesse oklevelét.

Egy apró kis érdekesség: a forint konvertibilissé válását követően a Magyar Nemzeti Bank nem fogadta be az orosz rubelt, így a hallgatók a magyar működtetésű *Balaton* élelmiszerüzlet bevételéből kapták ösztöndíjukat.

Külföldi tanulmányok beszámítása a nyugdíjba

Azon magyar állampolgárok esetében, akik egyetemi tanulmányaikat 1990 előtt kezdték meg, a felsőfokú tanulmányok tanterv szerinti időtartama nyugdíj szempontjából munkaviszonynak számít. A külföldön ösztöndíjas tanulmányokat folytatott hallgatók teljes személyi anyagát az oktatási tárca levéltára őrzi, ezek az anyagok 80 évig nem selejthetők. A külföldi tanulmányok időtartamára vonatkozó igazolást a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság számára a volt hallgató kérésére az oktatási tárca ügyfélszolgálati irodája/az Oktatási Hivatal adja ki.

Összegzés

Amint a fentiekből kitűnik, a magyar fiatalok ösztöndíjas külföldi tanulmányainak kérdése ezekben az évtizedekben kiemelt kormányzati figyelmet érdemelt, a megvalósításban különböző formákban valamennyi kormányzati szerv közreműködött. A magyar államnak komoly szakmai és anyagi támogatást jelentett a lehetőség, hogy külföldön, speciális szakterületeken, térítésmentes formában magyar fiatalok ezrei szerezhettek egyetemi oklevelet. Ugyanakkor

hiányosságként róható fel, hogy a szaktárcák hatáskörébe tartozó szakmai hasznosulás mellett semmilyen kormányzati szerv nem foglalkozott a végzettek „utógondozásával”, azzal, hogy nyelvi és szakmai tudásukat, helyismeretüket miképpen lehetne kamatoztani az országok közötti műszaki-tudományos és gazdasági együttműködésben.

II. Magyar fiatalok önköltséges teljes egyetemi külföldi tanulmányai

1968-tól a Magyar Közlönyben hivatalosan és nyíltan megjelent kormányrendelet tette lehetővé, hogy magyar fiatalok a világ bármely országában folytathassanak egyetemi tanulmányokat. A jogszabály konkrétan megfogalmazta ennek feltételrendszerét is:

- a kérelmezőnek sikeresnek minősülő felvételi vizsgát kell tennie a külföldi intézményéhez hasonló profilú magyar felsőoktatási intézményben (ez nem a felvételhez szükséges pontszám elérését jelentette, csak a sikeres felvételi vizsgát jelentő legalább 50%-os eredmény elérését, azaz a 20 pontos maximum-pontszám esetében legalább 10 pontot);
- a külföldi intézményben folyó képzés magasabb színvonalú legyen a hazainál (ez nyelvszakok esetében evidenciának számított, de a New York-i Massachusetts Institute of Technology képzését senkinek sem jutott eszébe megkérdőjelezni), vagy olyan szakon adjon oklevelet, amelyen hazai intézményben nem folyik képzés (karmester, történelmi hangszerek, mozaikművészet, monumentális építészet, bábművész stb.);
- a pályázó rendelkezzen az adott külföldi felsőoktatási intézmény fogadólevelével (vizsgaeredmény bemutatása nem volt szükséges);
- a pályázó rendelkezzen a tanulmányok teljes tartamára vonatkozó eltartási szerződéssel rokon vagy hozzátartozó részéről, vagy a fedezetet biztosító ösztöndíj szerződéssel.

Az engedélyezés az oktatási tárca hatáskörébe tartozott, az adminisztratív eljárást a Külföldi Ösztöndíjas Osztály folytatta le, az engedélyt a felügyelő miniszterhelyettes írta alá. A pozitív döntést követően a hallgató a nyugati országokra érvényes (kék) magán útlevelébe a minisztérium útlevél osztályán keresztül a fogadó országra érvényes, 365 napra szóló kilépési engedélyt kapott. Sorköteles fiatalok esetében az oktatási tárca engedélye lehetővé tette a szolgálathasználat engedélyezését a tanulmányok utáni időszakra. A külföldi tartózkodás hosszabbításhoz a hallgatónak évente igazolnia kellett a tanév elvégzését és a következő tanévre vonatkozó beiratkozást. Az ezt tanúsító egyetemi iraton kívül más dokumentumra nem volt szükség. Amennyiben a hallgató intézménye az oktatás keretén belül külföldi tanulmányutat szervezett, az ezt tanúsító igazolás alapján a hallgató további kilépési engedélyt

kapott a fogadó országra (pld. a Leuveni Katolikus Egyetem, Belgium egyházi művészettörténet szakja olaszországi tanulmányi kirándulásra vitte a hallgatókat).

Ennél is kevesebb feltételt kellett teljesítenie annak a fiatalnak, aki a szülő tartós kiküldetése révén kezdte meg külföldön felsőfokú tanulmányait, és nagykorúvá válása után a szülő kiküldő szerve nem biztosította már részére az útlevelet, illetve a kilépési engedélyt, vagy ha a szülő kiküldetése befejeződött, és a hallgató szerette volna befejezni tanulmányait. Ilyen esetben hazai felvételi vizsgára nem volt szükség, az eltartói nyilatkozat a szülő kiküldetésének igazolása volt. Az engedélyezéshez csak a tanulmányok igazolására volt szükség. Hasonlóan egyszerű volt az eljárás, ha a szülő szakértőként fejlődő országban dolgozott (pl. Algéria) és gyermekét nyugati (pl. francia) egyetemre kívánta beíratni.

Szocialista országok esetében a szülő külszolgálatának ideje alatt a magyar külképviseleti szerv járt el a partner minisztériumnál a felvétel ügyében, a szülő kiküldetésének lejártával alkalmanként arra is volt lehetőség, hogy az oktatási tárca a hallgatónak ösztöndíjat adományozzon a tanulmányok befejezéséhez.

Az összességében évenkénti ezres nagyságrendű ösztöndíjas létszámhoz képest az önköltséges hallgatók folyamatos évenkénti létszáma 120-150 fő között volt. A legtöbben Ausztriában és Németországban tanultak, kevesebben Olaszországban, Hollandiában, Angliában, Franciaországban egy-két hallgató az Egyesült Államokban. A jelesebb végzettek közül megemlíthető Fischer Iván és Ádám (Bécsi Zeneművészeti Főiskola) Pély Tamás (Holland Képzőművészeti Egyetem murális szak), Ázbej Kristóf képző-és projektervező művész (Algír-Párizs), Madarász Imre irodalomtörténész, italianista (Milánói Állami Egyetem).

Az 1985-ben elfogadott oktatási törvény feloldotta az engedélyezési kötelezettséget, de 1988. január elsejéig azaz a „világútlevél” bevezetéséig – a külföldi egyetem igazolása alapján az oktatási tárca még intézte a hallgatók kilépési engedéllyel való ellátását. Hasonlóképpen a sorkatonaság megszüntetéséig az oktatási tárca igazolta a honvédség számára a tényt, hogy az adott külföldi felsőoktatási intézmény szerepel a Word of Learning katalógusban, azaz akkreditált, diplomát adó intézmény, mely a hallgatót feljogosítja a szolgálathasztás kérelmezésére. A későbbiekben az oktatási tárca ügyfélszolgálati irodája majd az Oktatási Hivatal látta el az adminisztrációs teendőket (pl. hallgatói jogviszony igazolása társadalombiztosítási ellátáshoz.)

dr Striker Judit

Budapest, 2021. november 10.

Az összefoglalás szerzője 1972-2000. között az oktatási tárca Külföldi Ösztöndíjas Osztályának munkatársa, főtanácsos (néhány évig osztályvezető), 2000-2007-ig a Magyar Ösztöndíj Bizottság munkatársa volt.

Interview

mit Frau Dr. Veronika Proske

– Leiterin des Informationszentrums des DAAD in Budapest

Frau Dr. Proske, Sie sind seit über drei Jahren in Ungarn – wie schauen Sie auf diese Zeit zurück?

Die letzten 3 Jahre waren beruflich wie persönlich unglaublich spannend und bereichernd! Ich habe so viele interessante Menschen kennengelernt und fühle mich in Ungarn mittlerweile richtig zuhause. Als Mutter eines 2-jährigen Sohnes erfahre ich jeden Tag, wie kinderfreundlich die Ungar:innen sind. Das ist einfach toll!

Die Arbeit am Informationszentrum des Deutschen Akademischen Austauschdienstes in Budapest hat sich im Zuge der Corona-Pandemie sehr verändert. Wir, das heißt meine beiden ungarischen Kolleginnen und ich, arbeiten vermehrt im Homeoffice und beraten und informieren vorrangig online. Auch wenn sich bisweilen die Einreiseregeln verschärft haben und der Großteil der Lehre digital stattfand: Unter internationalen Studierenden ist das Interesse an einem Studium in Deutschland ungebrochen. Gesundheit und Sicherheit geförderter Studierender und Wissenschaftler:innen hatten und haben für den DAAD absoluten Vorrang. Gleichzeitig bemüht sich die Förderorganisation für die nahe Zukunft gut aufgestellt zu sein und hat zwei große Förderprogramme aufgelegt, um den Aufbau digitaler Studienmodelle und die Digitalisierung kompletter international erfolgreicher Studiengänge voranzutreiben. Es ist also viel im Wandel und bleibt spannend!

Der DAAD fördert jährlich weit über 100.000 deutsche und internationale Studierende und Wissenschaftler:innen rund um den Globus – und ist damit die weltweit größte Förderorganisation seiner Art. Welche Stipendienangebote liegen den Bewerber:innen international und speziell in Ungarn vor?

Das Stipendienangebot reicht vom Auslandsjahr für junge Studierende bis zum Promotionsstudium, vom Praktikum bis zur Gastdozentur, vom Informationsbesuch bis zum Aufbau von Hochschulen im Ausland.

Der DAAD steht aber für weit mehr als die Vergabe von Stipendien: Er fördert die Internationalisierung der deutschen Hochschulen, stärkt die Germanistik und deutsche Sprache im Ausland, unterstützt Entwicklungsländer beim Aufbau leistungsfähiger Hochschulen und berät die Entscheider in der Bildungs-, Außenwissenschafts- und Entwicklungspolitik.

In Ungarn unterrichten derzeit sieben DAAD-Lektor:innen und zwei Sprachassistent:innen landesweit im Bereich Jura, Wirtschaft, Politikwissenschaften und Germanistik.

„Wandel durch Austausch“ ist nicht nur das Motto des DAAD, sondern auch sein Beitrag zur Gestaltung einer Weltgemeinschaft, die Antworten auf die drängenden Fragen der Zukunft findet. Mit seinen Förderprogrammen bildet der DAAD künftige Führungskräfte heran, die international vernetzt sind und in globaler Verantwortung handeln.

In Ungarn fördert der DAAD zahlreiche Partnerschaften und gemeinsame Projekte mit deutschen Universitäten und Fachhochschulen, aber er vergibt auch Individualstipendien, mit deren Hilfe jedes Jahr viele junge Ungar:innen Gelegenheit haben, nach Deutschland zu kommen.

Welche Auswirkungen hat die Pandemie auf die Tätigkeit des DAAD?

Insgesamt ermöglichte der DAAD im Jahr 2020 trotz der eingeschränkten Mobilität aufgrund der Corona-Pandemie 372 ungarischen Stipendiat:innen einen Aufenthalt in Deutschland.

Ein Klassiker unter den Stipendienprogrammen ist das Programm „Forschungsstipendien“, das Doktorand:innen und jungen Wissenschaftler:innen ermöglicht, bis zu 10 Monate in Deutschland zu forschen und sich weiterzubilden. Das Programm Forschungsstipendien gehört zu den ältesten des DAAD und wird weltweit angeboten. Aufgrund der Pandemie wurden die Stipendiat:innen in diesem Programm 2021 erstmals nur auf Basis der eingereichten Unterlagen ausgewählt. Es gab kein persönliches Interview. 2022 ist das glücklicherweise aber wieder anders.

Auch kurze Aufenthalte fragen ausländische Stipendiatinnen und Stipendiaten stark nach. Mit Stipendien für Hochschulsommerkurse in Deutschland bietet der DAAD ausländischen Studierenden und Graduierten die Möglichkeit, ihre Kenntnisse der deutschen Sprache und

Landeskunde zu vertiefen. Leider konnten die Kurse 2021 nur online stattfinden. Für das nächste Jahr sind aber wieder Präsenz-Angebot geplant.

Gibt es auch Vollstudium-Stipendien im Angebot? Wie läuft das Auswahlverfahren?

Nichtdeutsche Absolvent:innen der Deutschen Auslands- und Sprachdiplomschulen können von ihren Schulen oder den Fachberater:innen der Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA) für ein Stipendium vorgeschlagen werden, das als einziges DAAD-Programm ein komplettes grundständiges Studium in Deutschland – vom ersten Semester bis zum Bachelor, Staatsexamen oder Diplom finanziert. 2020 erhielten 4 ungarische Schüler:innen diese Förderung.

Die DAAD-Studienstipendien bieten ausländischen Graduierten die Möglichkeit, ihre Ausbildung in Deutschland mit einem vertiefenden oder weiterführenden Studium fortzusetzen. Darüber hinaus unterstützen die Stipendien den Erfahrungsaustausch und die Vernetzung mit Fachkolleg:innen. Die Dauer dieser Stipendien beträgt 12 bis 24 Monate. Hiervon profitierten 2020 12 ungarische Studierende.

Die Förderentscheidungen werden durch ehrenamtlich tätige, unabhängige Auswahlkommissionen getroffen.

Die Zusammenarbeit ungarischer und deutscher Universitäten hat eine lange Tradition. Welche alten und neuen Inhalte werden fortgeführt bzw. einbezogen?

Ein Miteinander über Grenzen hinweg ist eine Voraussetzung, um die Herausforderungen der Zukunft zu bewältigen. Ihre Lösung hängt auch davon ab, wie Forschung und Wissenschaft, Hochschulen und Bildungseinrichtungen weltweit zusammenarbeiten. Zwei Programme aus der Projektförderung des DAAD für Ungarn seien vor diesem Hintergrund exemplarisch vorgestellt:

Das seit 1974 existierende Programm „Partnerschaften mit Hochschulen in Ostmitteleuropa“ ist das älteste DAAD-Programm für Hochschulkooperationen mit Osteuropa. Damit fördert der DAAD partnerschaftliche Beziehungen deutscher Hochschulen mit Universitäten in der Region. 2019/20 gab es 27 Kooperationsverträge zwischen deutschen und ungarischen Hochschulen. Im Rahmen des Programms können kurzfristige Austauschmaßnahmen zwischen den beteiligten Hochschulen gefördert werden. Unterstützt werden alle Personengruppen vom Studierenden bis zum Hochschullehrenden aller Fachbereiche.

Das Programm „Projektbezogener Personenaustausch mit Ungarn“ ist ein bilaterales Forschungsförderungsprogramm, das 1997 zwischen dem DAAD und der ungarischen Stipendienkommission, Balassi Institut, Magyar Ösztöndíj Bizottság (MÖB), Balassi Intézet, vereinbart wurde. Ziel des Programms ist die Intensivierung der Kooperation zwischen ungarischen und deutschen Forschergruppen, die gemeinsam an einem spezifischen wissenschaftlichen Vorhaben arbeiten. Das Programm sieht hierbei die Förderung der Mobilität vor. Ein beson-

deres Gewicht liegt dabei auf der Fortbildung und Spezialisierung des wissenschaftlichen Nachwuchses. 2019 sind im Rahmen dieses Programms 45 Deutsche nach Ungarn und 54 Ungar:innen nach Deutschland gefördert worden. Der Fächerschwerpunkt der Projektförderung lag im Bereich der Naturwissenschaften.

Welche Informationen bietet das DAAD-Informationszentrum in Budapest den ungarischen Schülern und Studenten an?

Das DAAD-Informationszentrum Budapest wurde im Jahr 2002 eingerichtet, um interessierte Ungar:innen zu Studien- und Forschungsmöglichkeiten in Deutschland zu beraten. Das dreiköpfige Team mit Sitz in der Madách-Imre út 13-14 arbeitet seit 2020 überwiegend digital. Bedingt durch die Corona-Pandemie konnten wir im Frühling und Herbst nicht wie gewohnt durchs Land reisen und Informationsvorträge über das Studium und Forschungsmöglichkeiten in Deutschland halten. Stattdessen haben wir die Arbeit in den virtuellen Raum verlegt und online-Sprechstunden und online-Seminare durchgeführt. Auf der neuen Homepage des DAAD Informationszentrum finden sich zahlreiche neue digitale Broschüren. Man kann dort nicht nur auf einer virtuellen Studienreise die künftige Universität und das passende Stipendium in Deutschland finden, sondern sich auch über Studienmöglichkeiten auf Deutsch in Ungarn informieren. Denn im akademischen Jahr 2019/2020 boten insgesamt 18 Universitäten in acht Städten mehr als 80 Bachelor-, Master- und Promotionsstudiengänge auf Deutsch an. Das Fächerspektrum ist sehr breit gespannt und reicht von Germanistik, über kulturwissenschaftliche Studiengänge bis hin zu Ingenieur- und Wirtschaftswissenschaften. Ob für ein Studium in Deutschland oder aber auf Deutsch in Ungarn, ein Klick auf die Homepage des DAAD Informationszentrum Budapest lohnt sich in jedem Fall. Alle unsere Informations- und Beratungsangebote sind übrigens völlig kostenlos.

Danke für das Gespräch!

ERKKI TAKKINEN FINNLAND

Ein Studium als getarnter ungar

Der Weg vom Saimaa See zu der Elbe

Bin 1952 in Varkaus geboren. Meine Vorfahren lebten am Saimaa See – am größten See Finnlands, mit 14500 km Uferlinie und 5000 km markierte Schiffwege- seit dem XVII. Jahrhundert als Jäger, Fischer und später als Kleinbauern. Mein Vater war in der Landwirtschaft für Transportmittel und Maschinenhandel tätig und machte Anfang der 1970-er Jahre eine längere Dienstreise durch die DDR und CSSR. Er hat Betriebe besichtigt, wo Landwirtschaftsmaschinen und Fahrzeuge, Fördergeräte hergestellt wurden. Er hatte eigentlich ziemlich gute Erfahrungen gemacht mit dem Preis-Leistungsverhältnis. So blieb er mit der Außenhandelsvertretung der DDR Botschaft in Kontakt. In den Gesprächen hat er von den Kollegen des DDR Kulturzentrums von Stipendium Möglichkeiten gehört.

Nach dem Abitur – im Jahre 1971 habe ich 11 Monate Armeedienst geleistet. Ich interessierte für ein Medizinstudium aber auch für Ingenieurstudium. Letztlich haben die Kollegen des DDR Kulturzentrums die TH Otto von Guericke in Magdeburg und das Fach Fördertechnik für mich ausgesucht und empfohlen. Ich habe das Angebot angenommen. Jährlich wurden in Finnland rund ein Dutzend solche Stipendien vergeben. Die allermeisten meiner Mitbewerber haben in Greifswald Medizin studiert.

Mann sollte ein Abitur mit guten Noten haben und Deutschkenntnisse. Eine gewisse Zuneigung zur DDR war schon notwendig, aber strickte politische Erklärungen mussten wir nicht abgeben.

Das Stipendium betrug 280 Mark monatlich und wurde von der DDR bezahlt, für die Unterkunft im Wohnheim habe ich nur 10 Mark bezahlt. Meine Eltern mussten weder für die Bildung noch für mein Stipendium einen Beitrag leisten. Die Studenten aus der DDR bekamen 190 Mark, akzeptierten aber gewissermaßen die Mehrkosten der Ausländer, da wir z.B. von den langen Wochenenden nicht vollgepackt zurückkehrten und die Heimreisen auch bezahlen mussten.

Abendteuer an der TH Otto von Guericke Magdeburg

Im September 1973 begann mein Studium und bald wurde mir bewusst, dass meine Sprachkenntnisse mit dem „langem Deutsch“ von der Schule nicht ausreichen. Die Deutschstunden

Meine Heimat am Saimaa-See

am Krokentor im Herder-Institut haben viel geholfen, aber es waren harte Monate ehe ich im Unterricht mithalten konnte. Einsam, als Finne habe ich mich ziemlich verlassen gefühlt. Zum Glück hatte ich 3 Ungarn in der Seminargruppe, die mich als „Nord-Ungarn“ behandelt haben. Trotz Sprachverwandtschaft haben wir wenige ähnliche Worte gefunden, aber seelisch trat mir die Zugehörigkeit zu den Verwandten mit gleichen Urahnen sehr gut. In der Mittelschule haben wir im Rahmen der Gesellschaftswissenschaften von Marxismus-Leninismus – deren Philosophie und politischen Ökonomie gehört – unter dem Motto: gut zu wissen. Ich musste die politischen Fächer an der TH nicht absolvieren, die Möglichkeit zur Vertiefung meiner diesbezüglichen Kenntnisse habe ich jedoch bekommen, da ich die Ausgewählten Werke von Marx und Lenin geschenkt bekommen habe. Von meinem Vater habe ich ein gebrauchtes Auto bekommen, ganz klug hat er einen Wartburg 353 gekauft. Damit wurde ich doch nicht als „Klassenfeind“ betrachtet. Der Wagen ermöglichte mir aber schöne Reisen in die Umgebung von Magdeburg, auf die Börde, in das Harzgebirge, konnte auch zu meiner Cousine nach West-Berlin fahren. Diese Reisen waren für meine Seele wichtig, weil ich dort das Leben erleben konnte, an das ich zu Hause auch gewohnt war.

Mit immer besseren Sprachkenntnissen habe dann auch mehr Kontakte gehabt. Das Studium war gründlich, aber das rege Discolieben, die Schweinebacke habe ich auch gern in der Erinnerung. Aufmerksame Ohren und offene Augen haben sicherlich meinen Weg begleitet. Den Schatten von der Stasi spürte ich oft. Ich lies mich aber dadurch nicht stören. Um bei Bekanntschaften nicht gleich übermäßig aufzufallen, habe ich mich einige Male zu Angang

*Mit meinem Freund
„Blasius“ aus Ungarn
im Wohnheim*

als Ungar identifiziert. Es fiel mir nicht schwer, da wir gewisse Ähnlichkeiten in der Mentalität doch besitzen.

Meine ungarischen Kommilitonen haben mir viel geholfen und mich unterstützt. Daraus folgte mein Interesse für das Land und für seine Kultur. In der Studienzeit und danach habe ich drei Reisen nach Ungarn gemacht um die alten Freunde zu treffen: Budapest, Miskolc, Veszprém, Győr und den Balaton habe ich besichtigt.

Es gab an der TH ein ISK – Internationales Studenten-Komitee –, das organisierte Kulturveranstaltungen und Ausflüge. Die Wohnheime und die Hochschuleinrichtungen bildeten einen Stadtteil in Magdeburg mit dem Nordpark und mit vielen Sportplätzen, wo wir sehr viel Sport getrieben haben.

Ich habe mich in Magdeburg wohl gefühlt, vorwiegend angenehme Kumpels gehabt und eine solide Ausbildung bekommen. Das Heimweh hat mich allerdings immer begleitet.

Zurück in die Heimat

Der Heimkehr fiel mir leicht. Das Ministerium für Ausbildung hat mein Diplom anerkannt. Im Begleitbrief hat das Ministerium mir noch empfohlen z.B. Logistik auch zu studieren, aber das war keine Voraussetzung der Anerkennung. Um diese Zeit studierten hunderte, gar tausende Finnen in der BRD. Viele kehrten heim. Im privaten Bereich haben die meisten Arbeitgeber ein Auslandsdiplom – je nach Arbeitsaufgabe – besonders geschätzt. Gute Fachsprachkenntnisse hatten viele Landsleute.

Zuerst arbeitete ich bei der Finnischen Eisenbahn in Tampere als Planer und später als Sicherheitsingenieur. Seit 1986 im Finanzministerium und gleichzeitig im „Staatskontor“ in Helsinki. Zum Ministerium gehörten auch Tätigkeiten des staatlichen Bereiches (Post, Eisenbahn, Armee, Universitäten, Steuerverwaltung usw.). Mein Titel war Oberinspektor und Leiter der Risikoeinschätzungen. Nebenbei war ich der Sekretär im staatlichen Komitee für Arbeitssicherheit und Gesundheit. Die Agenda habe ich monatlich vorbereitet. Ergänzend

war ich der Hauptredakteur der Berufszeitschrift. Eine vielseitige und interessante Tätigkeit habe ich gehabt.

Meine Offenheit gegenüber anderen Völkern, Sitten, Gebräuchen – die durch das Auslandsstudium begründet wurde, konnte ich in 1986 noch erweitern. Ich „studierte“ drei Monate in der University of Manchester in der „Nordischen Schule“ – wo Leute aus Norwegen, Schweden und Finnland mit der englischen Lebensweise vertraut gemacht wurden.

Weder von der Hochschule, noch in Finnland gab es Ansätze, die mich erreicht hätten – die Auslandsabsolventen zu organisieren. Dieses Potential wurde nicht genutzt und für uns bliebe – neben den vielen Vorteilen des Auslandsstudiums – auch der Nachteil, keine Zugehörigkeit zu Kommilitonen, die ähnliches erlebt, mitgemacht und erreicht haben. Da ich durch den „Alleingang“ während des Studiums aber schon trainiert war, habe mich schon zu recht gefunden und meine gewonnenen Erfahrungen immer genutzt.

Weder meine Eltern, meine beiden Schwestern oder die Tochter und Enkeltochter meiner Frau haben im Ausland studiert. Ich habe also keine Tradition gefolgt und auch nicht gegründet. Zu einer verstärkten Weltoffenheit, die für unsere Familie kennzeichnend ist, hat mein Studium in Magdeburg aber wahrscheinlich beigetragen.

Als Rentner bin ich weiterhin Mitglied der Finnisch-Ungarischen Freundschaftsgesellschaft. Die Gesellschaft hat ca. 3000 Mitglieder und hat trotz Pandemie einen ungarischen Weihnachtsmarkt organisiert. Jetzt kann ich noch mehr Zeit im Gebiet meiner Vorfahren am Saimaa-See verbringen – was der wichtigste Ort meines Lebens ist.

Die mir vor 48 Jahren vom DDR Kulturzentrum angebotene Möglichkeit zum Studium würde ich wieder gern annehmen. Würde aber lieber ein Medizin-Studium in Greifswald wählen – da hätte ich vielleicht in der Gruppe meiner Landsleute auch weniger Heimweh gehabt.

Erkki Takkinen – Finnland

Harcterről az egyetemre

A gyökerek

1954-ben születtem, a Libanoni hegységben, 16 km-re a fővárostól egy kis faluban, ahol drúzok és keresztények laktak többségben

Édesapám ismert, köztisztviselőként álló állatkereskedő volt a megyében. Édesanyámmal 2 fiú és 3 lánygyermeket neveltek, ez nálunk átlagos családnak számított. Apánk, aki 8 osztályt végzett, és a szintén nagyon józanul gondolkodó édesanyánk, aki analfabéta volt, mindketten arra neveltek bennünket, hogy a tudás érték, a tanulás a jobb élet útja.

A gyerekeket már 3-4 évesen iskolába küldték, ami inkább az óvodának felelt meg, majd 12 évesen kezdődött az igazi iskola és általában 20 éves korban következett az érettségi. A libanoni oktatási rendszer általános tankötelezettséget írt elő, a követelmények magasak voltak és a vizsgák is ezt tükrözték, az érettségit csak a diákok 30 %-a tudta letenni.

Minden testvérem tanárnak tanult a bejrúti egyetemen, bátyám matematika, a lányok arab-irodalom szakosak. A libanoni egyetemeken a tanári szak tandíja volt megfizethető a családnak. Orvosnak, mérnöknek a Bejrútban lévő francia és amerikai egyetemeken lehetett tanulni, de annak a költségeit csak a legmódosabbak tudták megfizetni.

A világpolitika közbeszól

Libanonban 18 féle felekezet van jelen és a gyermekeket a családok a közügyek megbeszélésébe hamar bevonják. A nyílt politikai állásfoglalás a jellemző, politizáló a társadalom. A másik jellemző a család, a nagycsalád összetartása.

Testvéreimhez hasonlóan én is tanárszakra iratkoztam be a bejrúti egyetemen, de a politika, az élet közbeszól. Libanon a világ legnagyobb menekülttábora, elsősorban palesztin menekültekkel, akiknek katonai bázisaik is voltak. Ez magában hordozta az állandó feszültséget, ami 1975 tavaszán egy incidens után fegyveres harchoz vezetett Bejrút környékén is. Bátyámmal és unokatestvéreimmel együtt mi is a fronton harcoltunk. 3-4 hónap fegyveres harc után volt ugyan 2-3 hónap békésebb időszak, de az egyetemből nem láttam sokat. A megosztottság elsősorban nem vallási alapon történt, a palesztinokkal szimpatizáló baloldaliak többsége mohamedán, de vezetőik többsége keresztény volt. Az Izraellel együttműködő jobboldal többsége keresztény volt. A sokféle felekezet miatt a családi-nagycsaládi elköteleződés volt a döntő szempont. A gazdagoknak és a szegényebbeknek is eltérőek voltak az érdekeik. Apám a drúzok és keresztények között is kivívott tekintélyét elsősorban a békés megoldások érdekében igyekezett bevetni. Mi hittünk az elveinkben, az igazságban, védtük a falunkat, a házunkat, családjunkat. De a libanoni nép – visszatekintve – játékszer volt Egyiptom–Szíria–Izrael–Szaud-Arábia, vagy még inkább a keleti és nyugati nagyhatalmak, a Szovjetunió és az USA, illetve a gazdaság nagyjátékosai kezében.

Váratlan fordulat

A harcok közepette nem nagyon foglalkoztatott az egyetem sem. Külföldi tanulmányok meg főleg nem. Úgy éreztem, más most a dologom.

Amikor 1976-ban a szírek az Arab Liga felhatalmazásával bejöttek, a titkosszolgálatuk mindent tudott. Tudták azt is, hogy mi – testvérek, unokatestvérek, 18-an – ellenük harcoltunk. Az arab békefenntartók 20 000 fős alakulatában több ország vett részt, de 18 000 voltak a szírek. Engem akkor az izraeli határhoz vezényeltek át, ahol az izraeliek ellen harcoltunk, mert nyitott volt a határ. Védjük a falvakat, a lakosságot, a mezőgazdasági terményeket.

Egy napon jött az ottani frontparancsnok, hogy azonnal induljak a Kommunista Párt központjába, Bejrútba. Ott mondták, hogy holnap délben repülsz Budapestre, mert kaptál egy ösztöndíjat az orvosi egyetemre. Nagy megtiszteltetés, kitüntetés volt ez a lehetőség. Kaptam pénzt, hogy vegyek ruhát, kabátot. A szüleimet több mint egy éve nem láttam. Este elbúcsúzhattam tőlük. Elvittek a szomszéd faluig egy katonai járművel. Onnan begyalogoltam, hogy ne vegyen észre senki. Apám és anyám is otthon volt, egy húgom és a bátyám Bejrútban volt. Apámat azon az estén láttam először életemben sírni. Azt mondta, hogy örülök, hogy elmész innen. Anyám nem akarta, hogy elmenjek, de bízott abban, hogy így legalább talán életben maradok.

Kalandoz kezdet

Még azon az éjjelen vissza kellett térnem Bejrútba és másnap, 1977. október 10-én indultam volna. De köd miatt nem jött a repülő Budapestre. Aztán 12-én ugyanez volt a helyzet, végül október 18-án tudtunk felszállni.

Tizenegyen indultunk útnak a nagy bizonytalanságba, mert nem sok információt kaptunk. Úgy tudtuk, hogy a reptéren fog majd bennünket várni az illetékes. Nem várt minket senki. Volt egy telefonszámunk, de tantusz híján nem tudtunk telefonálni, végül egy taxistól kaptunk egyet. Így tudtunk felhívni egy már Budapesten tanuló libanoni kollégát, aki a budaörsi előkészítőbe vitetett minket. Másnap már foglalkoztak velünk az illetékesek, franciául és angolul is beszéltem valamennyire, így értettük meg magunkat.

Engem orvosi egyetemre küldtek, egy társamat műszakra. De az érdeklődésünk, a szándékunk pont fordított volt. Nagy szerencsénkre a magyarok rugalmasan átírták a neveket és máris mindenki a helyén volt.

Egyéves volt a magyar nyelvi előkészítő. A Fehérvári úti kollégiumban már nem volt hely, ezért a Budaörsi úton laktunk. Közel 2 hónap késéssel tudtunk bekapcsolódni a képzésbe, ami lényegében végig vette a középiskolai tananyagot matematikából–fizikából magyarul. Szerencsénkre a tananyagot jól tudtuk, a nyelvvél kellett sokat foglalkozni. 900 Ft volt akkor az ösztöndíj, ami egy akkori magyar fizetés harmadának felelt meg. A kollégiumért nem kellett külön fizetnünk és étkezési jegyeket is kaptunk. A megérkezéskor pedig 3000 Ft-ért vásárolhattunk meleg ruhát, téli cipőt, kabátot egy áruházban. A 11 libanoni érkezőből ketten mentünk a BME-re és a SOTE-ra, a többiek szakközépiskolában tanultak labor- és röntgenasszisztensnek.

Az ösztöndíjat az egyetemistáknak a magyar állam fizette, a szakközépiskolásoknak az ENSZ. A nyári hazaút költségét magunk álltuk. Libanoni követség legközelebb Bécsben volt.

Az otthoniakkal, a családdal semmilyen kapcsolatra nem volt lehetőség. Libanonba a háború miatt levélforgalom sem volt, országon belül sem, telefonról ne is beszéljünk. Ha ritkán jött egy pártküldöttség, akkor velük tudtunk a családnak üzenetet küldeni.

Családi tragédia

Apám maradt a harcok alatt is a falunkban és nagy tekintélyével igyekezett a viszályokat csillapítani, így útjában volt azoknak, akik a háborút akarták. Ezért aztán 1978 februárjában egy merényletben megölték, bátyám súlyosan megsebesült, de ő túlélte. A Libanoni KP az MSZMP-n keresztül eljuttatta a hírt Budapestre, de a libanoni tanulói közösség úgy gondolta, nem kelle-ne megmondani nekem a hírt. Végül egy társam mégis elmondta. A 6 merénylet, akik apámra és a bátyámra támadtak személyesen ismertem, a szomszéd faluból valók voltak. Öt meghalt már régen, a vezetőjük hajós lett és soha nem tért vissza Libanonba, aztán két éve ő is meghalt.

Az egyetemi évek alatt a hazámban végig zajlottak a harcok. Évente egyszer, a nyári szünetben tudtunk hazamenni, de volt, hogy Bejrútba légiforgalom sem volt, olyankor Szírián keresztül kellett valahogy hazajutni.

Az egyetemi élet

A Műegyetemen a szaktárgyakkal nem voltak gondjaim. A magyar nyelvvel is igyekeztem barátságot kötni. Az apánk által belénk nevelt igényesség, a tanulás fontossága végig bennem volt. Nagy hatással volt rám Geszti P. Ottó tanár úr, az Erősrámú Intézet vezetője, 1954 óta az MTA tagja. Lenyűgöző volt a felkészültsége. 1982-ben nála szigorlatoztam. A hosszú vizsga során jó benyomást kelthettem, mert azt mondta: ha végzel, gyere hozzám.

Ő zsidó volt én arab, de jókat politizáltunk. Tartotta a szavát. Felajánlotta, hogy ledoktorálhatok nála. Azt tudtam, hogy ösztöndíjat a doktorira a Libanoni KP-től nem fogok kapni. De Perszlini László az MSZMP KB területi referense, a későbbi egyiptomi nagykövettel Juhász Ernővel, három nap alatt elintézte, hogy az iraki kontingens terhére csinálhattam a kisdoktorit. Négy évig élt a lehetőség, félállásban pedig már a Magyar Villamosművek Trösztnél dolgoztam.

Hazatérések

Én igazából kétszer mentem haza véglegesen – legalább is szándékaim szerint.

Először a végzésemet követően, 1983-ban. Ez pont Libanon izraeli megszállásával esett egybe. Csak Szírián keresztül mehettem haza és 3 hónapig voltam otthon. De nem volt az izraeli megszállás után élet, minden romokban volt. Nem találtam munkát. A falunkat a környékbeli drúzok lerombolták, de a helybeli drúzok figyelmeztették és fegyverrel is védték a lakókat, ezért személyi áldozata nem volt a rombolásnak. Három hónap után feladtam a hazatérési tervem

és mivel volt ideiglenes tartózkodási engedélyem Magyarországra, visszajöttem és dolgoztam, meg írtam a doktorit.

Aztán 2 év múlva megint megpróbálkoztam, de a még mindig zűrzavaros helyzetben megfelelő munkát megint nem sikerült találnom otthon. Megint kútba esett a hazatérési terv.

Család- és egzisztencia alapítás

A második sikertelen hazatérési kísérletem után 1986-ban összeházasodtunk egy magyar lánnyal és 1987-ben megszületett az első fiúnk, akit még kettő követett. Én a doktori befejezése után egy kisszövetkezetben voltam 3 évig tervezőmérnök, majd csábított egy szép feladat a BKV-nál. Úgy ott ragadtam, hogy majd négy évtized után onnan mentem néhány hónapja nyugdíjba. Szerencsémre még bőven van igény a szaktudásomra, a munkámra most is.

Visszatekintés

A falunkat 1990-ben támogatással újra felépítették. Nagyon különleges hely, a 450 lakójából 100 fölött van az egyetemet végzetek száma és több, mint húszan doktoráltak is szerte a világban. Az épületek ismét állnak, de a hangulat nem ugyanaz, mint amilyen volt. A közelmúltban édesanyám is meghalt, mégis ezer szállal kötődöm haza. Apámra mind a mai napig nagy tisztelettel emlékeznek a környéken – tartozzanak bár különféle felekezethez. A gyerekeink nagyobb korukban sokat voltak velem szünidőben Libanonban, értik az arab nyelvet, a legkisebb beszéli is jól. A legnagyobb inkább világpolgár lett, de mindhárom libanoni magyarnak tartja magát. Én igyekszem egyre több időt tölteni otthon, annak ellenére, hogy nehéz idők járnak most arrafele is.

Az 1963 óta Magyarországon tanult libanoniakból 140-en ragadtunk itt. A családtagokkal együtt mintegy félezeres – alapvetően összetartó – közösség. Egy évtizede létrehoztunk egy egyesületet is, a kapcsolatok ápolására és a gyerekeknek hétvégi arab nyelvoktatásra. Az adminisztrációs kötelezettségek miatt az egyesület megszűnt, de a kapcsolataink élők maradtak. Jól éreztem magam Magyarországon, szeretem a családomat, az utóbbi időktől eltekintve nem ért inzulturn a származásom miatt. Munkámat megbecsülték és elismerték. Nagyon sok tapasztalatot adtak a külföldön töltött egyetemi évek, érdekes, izgalmas dolog megtanulni egy másik nép gondolkodásmódját, megismerni kultúráját.

Jó itt Magyarországon és édesanyámnak igaza lett, túléltem a háborút. Otthon sajnos 40 év után is ott tartunk, hogy a bejrúti francia és amerikai egyetemre a magamfajta, illetve a gyereke csak igen nagy anyagi áldozat árán juthat be. Igaz már van mérnök- és orvosképzés a helyi egyetemeken is. Nekünk, az 5 testvérnek 16 gyermeke van, kettő szakmát tanult, 14-en felsőfokú végzettségűek. Büszkék vagyunk rájuk.

Ha visszaforgathatnám az idő kerekét odáig, hogy jön a futár a frontvonalra a bejrúti Pártközpontba rendeléssel? Átadnám másnak az ösztöndíj lehetőségét.

Dr Chalhoub Georges-Camille, villamosmérnök

– Libanon

Paddeln und Westzeitungen

Ich bin 1968 in Berlin geboren. Mein Vater war Lehrer, meine Mutti Chemie-Ingenieur, sie haben beide in der DDR studiert. In meiner Kindheit waren wir mit der Familie mehrmals in Ungarn. Als leidenschaftlicher Paddler waren für uns die Touren auf der Donau und der Raab sehr schöne Erlebnisse. Schon damals habe ich die „freie Luft“ in Ungarn sehr genossen. Wir konnten in Ungarn, Westzeitungen kaufen, die wir dann mit großen Vorsichtsmaßnahmen nach Hause schmuggelten.

Meine Oma oder mein Vater hatte von der Möglichkeit eines Auslandsstudium gehört. Alles Buschfunk, denn allgemein veröffentlicht wurden diese Studienplätze in der DDR nicht. In der 8. Klasse mussten wir uns bewerben. Für die Ausgewählten gab es dann in Halle statt der EOS – Erweiterte Oberschule –, eine sogenannte ABF – Arbeiter- und Bauern-Fakultät, schon damals klang dieser Name sehr retro und hatte nur wenig mit der Realität zu tun –, wo die Kandidaten für das Auslandsstudium aus der gesamten DDR unterrichtet wurden. Je 20-30 Leute pro Jahr für Bulgarien, Polen, die Tschechoslowakei und Ungarn und das Vielfache für die UdSSR.

Wir haben den Abiturstoff durchgenommen und dazu kam mehrere Stunden Sprachunterricht in der Sprache des jeweiligen Ziellandes. Der Unterricht war angeblich etwas schwerer als an einer EOS, es gab auch teilweise andere Lehrbücher.

Die etwa 300 Stunden Ungarisch waren eine solide Grundlage, aber dann kam gemäß der DDR-Normen auch für mich die Armeezeit. Wir mussten uns für drei Jahre für die NVA – Nationale Volksarmee – verpflichten, brauchten zum Glück aber nur die Hälfte dieser Zeitspanne abdiene. Dennoch sanken meine Ungarisch-Kenntnisse und vor allem mein Vermögen Ungarisch zu sprechen in dieser Zeit mangels Praxis gegen Null.

Studium mit Hürden und Wende

Im September 1988 begann ich mein Studium an der Karl-Marx Wirtschaftsuniversität in Budapest (kurz MKKE, heute Corvinus Uni) im Fach Betriebswirtschaftslehre. Mit mir zusammen fing noch ein weiterer Kommilitone aus der DDR an. Weitere DDRler aus meinem ABF-Jahrgang begannen ihr Studium an anderen ungarischen Unis, die meisten in Budapest, einige aber auch in Szeged, Sopron und Gödöllő.

Studiengebühren mussten wir übrigens nicht zahlen. Das war alles wie ein großes Bartergeschäft, wir DDRler studierten in Ungarn und dafür studierten ähnlich viele Ungarn in der DDR. Üblicherweise waren das Vollstudien. Alles andere hätte schon allein sprachlich keinen Sinn gemacht. Im Gegensatz zu den Devisen-Studenten studierten wir DDRler ja nicht auf Deutsche oder Englisch, sondern auf Ungarisch.

Das erste Jahr war vor allem deswegen sehr hart. Wo meine ungarischen Kommilitonen etwa 5 Minuten pro Lehrbuchseite brauchten, kam ich locker auf der Vierfachen an Zeit. So habe gezwungenermaßen sehr viel Zeit in der Bibliothek verbracht. Im Sommer auch auf dem Új köztetető, der direkt neben meinem Studentenwohnheim lag, und dessen Ruhe ich zum Lernen schätzte.

Vom fröhlichen Studentenleben konnte ich insgesamt deutlich weniger mitnehmen als meine ungarischen Kommilitonen. Ich wollte aber auf jeden Fall in Ungarn bleiben, ergo musste ich enorm ranklotzen, um all die Prüfungen zu überleben.

In der DDR hatten wir einen Vertrag unterschrieben, wonach wir nach dem Studium an einer uns zugewiesenen Arbeitsstelle arbeiten mussten. Ich war dem Ministerium für Außenhandel zugeordnet, das sich von Anfang an um uns kümmerte. Einen intensiven Kontakt gab es auch zur DDR-Botschaft. Besonders gegen Ende hin gab es immer mehr politische Veranstaltungen, zu denen wir erscheinen mussten. Es gab aber auch schöne Dinge, legendär waren die Faschingsfeiern im Keller des ehemaligen DDR-Kulturzentrums am Deák tér.

Nachdem die sprachliche Hürde langsam genommen war, kam 1989/90 die Wende. Rasch aber ziemlich reibungslos änderte sich unser Status. Als DDRler war ich gekommen und auf einmal wurde ich BRDler. Einige wenige von uns brachen ihr Studium ab und kehrten heim oder sind woanders hin in den „Westen“ gegangen. Die meisten haben jedoch weiterstudiert.

Fast alle von uns erhielten nach der Wende den BAFöG-Höchstbetrag, weil ja unsere Eltern nach westlichen Maßstäben nur wenig verdienten. Das BAFöG (Bundesausbildungsförderungsgesetz) betrug um die Tausend D-Mark. Das war damals wahnsinnig viel Geld für uns. Mit der Wende wurde es außerdem für uns möglich, neben dem Studium zu arbeiten. Erst viele Jahre später ging es mir finanziell wieder so gut wie in den letzten Studienjahren.

Aus Hobby Beruf gemacht

1993 habe ich mein Diplom erhalten. Da hieß meine Universität bereits Wirtschaftswissenschaftliche Universität, der Name Karl Marx war verschwunden, lediglich seine Skulptur stand noch jahrelang in der Aula.

Etwa ein Jahr nach der Uni war ich als Freiberufler auf verschiedenen Gebieten tätig. Dann gründete ich zusammen mit zwei anderen Osis eine Zeitung. Nach fünf Jahren gründete ich dann mit meiner Frau eine eigene Zeitung, die Budapester Zeitung, die ich noch heute herausgebe. Einige Jahre später stieß auch meine Kommilitone Rainer Ackermann, der 1988 zusammen mit mir die Uni begonnen hatte, zur Zeitung und ist bis heute voller Tatkraft mit dabei.

Das Auslandsstudium hat mein Leben sehr beeinflusst. Ich habe nicht nur intensiv eine neue Sprache gelernt, sondern auch eine andere Mentalität kennen gelernt. Außerdem wurde es mir dadurch möglich, meine Heimat aus einer komplett anderen Perspektive zu sehen.

Meine Frau ist Ungarin – übrigens die Tochter eines ungarischen Auslandsstudenten in Moskau und einer Russin, die er dort kennengelernt und später nach Ungarn „mitgenommen“ hatte. Wir haben drei Kinder. Mein Sohn studiert in Wien an der Wirtschaftsuniversität, meine beiden Töchter besuchen noch die Deutsche Schule Budapest. Bei meinem Sohn ging es nicht darum, dass er mit seinem Auslandsstudium eine Familientradition fortsetzt, der Grund war ein anderer: paradoxerweise war es für ihn viel einfacher, einen Platz an der WU zu bekommen als an der Budapester Corvinus Uni.

Mein Sohn (20) hat inzwischen zwei Identitäten, eine ungarische und eine deutsche. Bei meinen Töchtern (13) dominiert derzeit noch die ungarische, die deutsche entwickelt sich bei ihnen jetzt aber rasant schnell. Bald werden auch sie das Glück haben, nicht nur zwei Pässe, sondern auch zwei Identitäten zu besitzen.

Fazit

Meine Bahnfahrt von 1988 vom Bahnhof Berlin-Lichtenberg zum Budapester Keleti Pu. wurde eine Reise „ohne Rückfahrkarte“. Vieles entwickelte sich ohne mein bewusstes Zutun und ohne größere Planung. Viele glückliche Zufälle und Umstände haben mir in die Hände gespielt und Chancen eröffnet. Letztendlich kann ich sagen: Glück gehabt!

Jan Mainka

Foto: Halász Nóra

Kínai ösztöndíjasból Petőfi fordítója

Az 1930-ban született Hszing Van-seng (Xing Wansheng) ösztöndíjasként tanult Magyarországon, ez ELTE-n, ahol 1959-ben végzett. Hazatérése után a hatvanas években, értelmiségi kor- és sorstársaihoz hasonlóan a kulturális forradalom idején vidékre száműzte őt a hatalom. Az enyhülés után a Kínai Társadalomtudományi Akadémia Világirodalmi Intézetének kelet-európai tagozatán dolgozhatott. Elsőként *Az apostolt* fordította le 1963-ban, majd a 90-es évek végéig Petőfi Sándor összes költeményét. Összesen tizenhat kötete jelent meg: Petőfi mellett Arany János válogatott versei, Sanghajban pedig saját kiadásban jelentette meg Ady válogatott verseit. A 90-es évek végén, összesen hat kötetben, 2628 oldalon jelent meg Petőfi Sándor összes költeménye – kínaiul, 120 000 példányban, összesen 42 kiadásban. A fordító egész életét Petőfi munkásságának, illetve a költő műveinek kínai népszerűsítésének szentelte. Munkásságának, fordításainak és tanulmányainak köszönhetően Petőfi a kínai tananyag részét képezi.

Kínában már a XX. század elején is megjelent Petőfi fordítás. Lu Hszün a *Szabadság, szerelem* című verset ültette át, és a legendák szerint a Japán elleni háborúban, a „hosszú menetelés” során Petőfi soraival is lelkesítették a kínai katonákat.

Hszing Van-seng több magyar kitüntetést is kapott, köztük a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét 1999-ben.

2007-ben bekövetkezett haláláig a magyar irodalom avatott, tudós ismerőjeként, tisztelőjeként dolgozott annak megismertetésén Kínában.

A 2007-ben, a Magvető Kiadó gondozásában megjelent János vitéz

Kedves volt és leendő énekelni vágyó kórusTársaink!

Mivel szinte minden találkozón nagy örömmel fogunk bele régi és újabb dalaink többszölamú eléneklésébe, arra gondoltunk, ideje lenne újrarendíteni a 20 évvel ezelőtt gyermekáldás miatt ideiglenesen el-Hal-kult kórust. Azóta legkisebb gyermekünk is önállón főz magára és az egyetemi létben sem igényli szülei gyámolítását, így nagy örömmel és szeretettel várjuk jelentkezéseket, ha szívesen velünk tartanátok!

Elképzeléseiteket, javaslataitokat is megoszthatjátok: milyen gyakran, milyen időszakban szeretnétek próbákat, mely műveket látnátok szívesen megújuló repertoárunkban.

Találkozásainkat, ahogy annak idején, egyikőnk lakásán fogjuk tartani. Érdeklődés esetén ne késlekedjeteK jelentkezni a

csepai.agi@gmail.com

címen, vagy a **20-461-4433**

telefonszámon. (Ha nem veszem fel, írj SMS-t!)

Csepai Ági

w w w . n e m e t - d i p l o m a s o k . h u

A tagdíj banki átutalásánál a közleményrovatban kérjük feltétlenül adjátok meg aktuális, pontos postai címeteket. A könyvelési szabályok szerint a tagdíjbefizetéseket a számlára érkezése évére érvényes tagdíjként kell könyvelni. Csekket csak kifejezetten a tag kérésére küldünk, amit e-mailben kérhet, akinek a banki utalás problémás.

BANKSZÁMLÁNK OTP XVI. KER.: 1171 6008-2013 0020 Budapest, XVI. Jókai u. 3.

IBAN: HU88 11716008-20130020-00000000 SWIFT: OTPVHUHB

Szerkesztették: Bacsinszky Karin, dr. Korencsy Ottó, Nagy Edit, Dorogman László, Káli Sándor, Rudiné Kelemen Nóra, Seeman Ágnes, Surányi András, Sziviné Harsányi Lucia • Felelős kiadó / Herausgeber: Bornemissza Tamás
– az Egyesület elnöke • Layout: Rácz Julianna • Megjelenik 350 példányban • Készült a Seriart Nyomda Kft.-ben

i n f o @ n e m e t d i p l o m a s o k . h u

A lapban megjelent írások nem feltétlenül esnek maradéktalanul egybe a szerkesztőség véleményével.
Die veröffentlichten Beiträge geben nicht zwingend den Standpunkt der Redaktion wieder.